

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΛΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

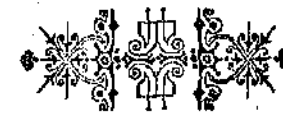
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΕΤΟΥΣΙΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑ

Δ. Φ. ΥΦΗΡΕΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΡΕΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΤΟΣ Ε'.—ΤΟΜΟΣ Ε'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κάτωθεν τοῦ Ἀγαρῆλου

1892

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑ

Εσωτερικού δρ. 10. Εξωτερικού φρ. χρυσά 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀργῶν.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' Γ' ΚΑΙ Δ' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

δραχμαὶ 10 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ φράγκα χρυσά 10
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Συνδρομητικὰ ἐγγράφονται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ περιοδικοῦ, καμίνω ἐν τῇ ἐνορίῃ τῶν ἀγίων Θεοδώρων, ὁδῷ Μιλτιάδου ἀριθμ. 27, καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνίστη Κωνσταντινίδου καὶ Γ. Κασδῶν.

Πᾶσα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ΣΥΛΛΟΓΟΝ ἐπιγράφεται

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθῆνας.
Collège «Anaplasis» Athenas.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανίδην ἢ πρὸς τὸν Ταμίαν τοῦ Συλλόγου, ἢ καὶ πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ.

Τὰ κειμήλια χειρόγραφα δημοσιεύματα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται. Πᾶν ἄρθρον μὴ φέρων ὑπογραφήν προέχεται ἐν τῇ Διευθύνσει.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - Ι. Ε. ΜΕΣΣΟΔΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΜΑΪΟΥ 1892.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τὰ ἄρθρα τῶν νεκρῶν, ὑπὸ Ἐπαμεινώνδα Βαίτζου.
— Τὴ τὸ κάλλιστον τῶν ἀγαθῶν; ὑπὸ Χρ. Κ. Μακρῆ διδάκτορος τῆς Ἰατρικῆς. — Ἡ χριστιανικὴ ἀναμόρφωσις καὶ ἡ οἰκογένεια, ὑπὸ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ διηγητοῦ. — Ἐπιπέθειος εἰς Σοφίαν πρῶτον Σ. Βλάσιου. — Τὸ εὐαγγέλιον ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὑπὸ Ζησίμου Τυπάλδου καθηγητοῦ. — Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ κροσφιλεσταίου μοι θεοῦ Βίκτωρος Ζαρκιάν, ποίημα ὑπὸ Ξανθόπης Καλοστῆτη. — Ἐδέξεις. — Ἀλληλογραφία Διευθύνσεως καὶ ταμιείου.

ΤΑ ΑΙΧΜΑ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Πάντοτε ὁ ἔνθροσπος ἐσβιάσθη τοὺς νεκρούς. Καὶ οὐχὶ μόνον τοὺς νεκρούς τῶν οἰκείων καὶ φίλων ἐσβιάσθη, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων, μεθ' ὧν εἰς οὐδεμίαν ἤλθε ποτε ἐν τῷ βίῳ συνάφειαν· ἂν δὲ δὲν ἀπέβαλεν ἐντελῶς διὰ βίου κακοῦ πᾶσαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐρατεινὴν ἰδιότητα, εἰδείξε σεβασμὸν καὶ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἐχθρῶν του τοὺς νεκρούς.

Ἐπὶ τῇ θείᾳ τοῦ νεκροῦ πᾶσα ἡπλαγία σκέψις, πᾶν στοιχεῖον ἐχθρότητος διαλύονται καὶ ἀξεγείρεται κυριεύουσα τοῦ ἀνθρώπου ἡ γλυκυτάτη συμπάθεια! κύριον δὲ μέλημα παντός ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει, πῶς νὰ διατρανώσῃ τὸ τοιοῦτον αἰσθημα.

Ἡ σπουδὴ περὶ τὴν ὅσον ἐνεστὶ λαμπροτέρων τοῦ νεκροῦ κήδευσιν, ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἀποδεικνύει ἐναργέστατα τὸν βαθμὸν τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν ἐπιζώντων, ἀποβαίνει ἀφ' ἑτέρου, κατὰ θεῖαν ὕψους οἰκονομίαν, ἀφορμὴ παρηγορίας εἰς τοὺς οἰκείους τοῦ νεκροῦ. Τοῦτο

παρατηρεῖται εἰς μέγαν βαθμὸν, προκειμένου νεκροῦ, καταλιπόντος οἰκείους χορῆντας προστασίας. Ἐνῶ διὰ τῆς πληξείσε αὐτοὺς συμφορᾶς ἐστειρεύσει πᾶσα ἰκμὰς ἀμύσου ἀντιλήψεως, ἣν παρείχεν αὐτοῖς, κατὰ φυσικὸν λόγον, ὁ θανάτων, καὶ μόνον εἰς τὸ θεῖον ἀνατέίνουσιν οὗτοι περιλύπον τὸ θυμῶν, ἐκ τῆς θείας τῶν μεριμνώντων περὶ τῆς κηδείας καὶ τῆς ταφῆς τοῦ ἀγαπητοῦ τῶν, ἐκ τῶν προσπερφεμένων αὐτοῖς δαιγμάτων ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως ἀντιλοῦσι μικρὰν παρηγορίαν, ὅτι οὐχὶ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ μένουσιν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀδελφούς ἐν τῷ βίῳ καὶ ὄργανα τῶν βουλῶν τοῦ Ἐπιπέτου, τοὺς φίλους τοῦ τεθνεῶτος!

Πῶσον ἠμολογουμένως ἐπίκαιρος ἡ τοιαύτη παρηγορία!

Τὸν ἐν λόγῳ σεβασμὸν καὶ δι' ἐξωτερικῶν σημείων ἐπιβεβαιώουσιν οἱ ἐπιζῶντες.

Τὰ κτερίσματα, αἱ λήκυθοι ἐν τοῖς παναρχαίοις τάφοις, τὰ ἀρώματα, τὰ ἄρθρα καὶ τὰ τοιαῦτά εἰσιν ἀψευδεῖς ἐνδείξεις τῆς ἐξωτερικῆς σεβασμῶ τοῦ τεθνεῶτος.

Αἱ τοιαῦται ἐνδείξεις βαρύτερα ἀποβαίνουν κατὰ λόγον τῆς κοινωνικῆς τοῦ θανόντος θέσεως καὶ τοῦ εἶδους τῶν φίλων, οὗς ἐν τῇ ζωῇ ἀπέκτησεν οὗτος, ποιικίλλουσα δ' ἐν τισὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ θανόντος.

Καὶ ἰδοὺ ἂν ἐν μεγαλοπρεπεστάτῃ αἰθούσῃ ἐνθα ἀπεκῆθη ὁ νεκρὸς πλουσίον, οὐδὲ σπιθαμῆς μέρος μᾶναι εὐκαιρον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν περιλύπων οἰκείων καὶ φίλων καὶ τῶν ὑπὸ ταύτων προσκομισθεῖσαν ἐνδείξων σεβασμῶ, εἰς στενὴν καὶ σχεδὸν ὑκαίθριον δωμάτιον κα-

τάκεται ξηρός πωχός εργάτης, ούτινος ή όλο φυρομένη οικογένεια και αυτός του ήρτον στερείται! Έν τούτοις και από του πτωχού τούτου τέκνον του αυτού Μεγάλου Πατρός, δέν έλειψεν ή εκδήλωση του φιλικού σεβασμού! Εύρέθησαν χείρες τυλώδεις να προσφέρωσιν όλίγα ένθη εκ του ήρτου, ήτινα εκόσμησαν τον νεκρόν του πτωχού φίλου, του έν τη άπολαύσει του ήρτου άδελφού!

Και νομίζετε, ότι τα όλίγα ταύτα θαλερά ένθη δέν μετεβλήθησαν δια την άτυχή χήραν εις σταγόνας βλασάμου, ότι δια τα μικρά και έγκαταλειμμένα νοσήα δέν έγένοντο ό άρροβών της μετά του καλού του πατρός των φίλου σχέσεως;

Ποσάκις κατά τής ύψηλός με βλην την συμκοιτητά του ταύτας στιγμάς, δέν απέδειξεν ή Θεία Πρόνοια την περί του ανθρώπου μέριμνά της! Ποσάκις ή τυλώδης εκείνη του φίλου χείρ δέν περιέβαλεν έν τη άγκάλη την έγκαταλειμμένην του φίλου οικογένειαν, αλλά και ποσάκις τα έρημα εκείνα τεκία δέν απέθαναν έν καιρώ πολλαπλασίως την μικράν εξ άνθών φιλικήν προσκομιδήν, τυχόντα της δεούσης άνατροφής υπό της καλής μητρός των!

Κατά τους τελευταίους χρόνους και μέχρι των ήμερών μας το κυριέον έξωτερικόν δαίγμα του προς τους νεκρούς σεβασμού είναι τα ένθη.

Ουδέ ένα νεκρόν, οίως δήποτε ήλικίας, θέλετε ιδεί έστραμμένον άνθέναν. Ένίοτε προσφέρονται τόσα ένθη, ώστε το φέρετρον, πληρούμενον αυτών, φαίνεται μάλλον ως μέγα άνθοδοχεϊον και μόνον το άρχόν του νεκρού πρόσωπον διακρίνεται.

Τα φυσικά ένθη έθεωρήθη, ότι δέν πληροῦσι τον σκοπόν, διότι συνθάπτονται τῷ νεκρῷ και ουδέν άπομένει τῇ οικογενείᾳ δαίγμα φιλικόν, ή και έν άπομένωσιν έν δέσμη, μαραινόμενα σὺν τῷ χρόνῳ, ήπιονται.

Έπεινήθη προς τοίς φυσικοίς, ή προσφορά τεχνητῶν άνθῶν, έν στεφάνοις, ή άλλοίς σημασίς, ήτινα, ένθ φέρονται παρὰ τῶν νεκρῶν μέχρι του ένταφιασμοῦ, έπαναφέρονται είτε και τηροῦνται ως φιλικὰ ένθύμια παρὰ τῇ οικογενείᾳ. Ένα δὲ γνωστοτέρα καθίσταται ή προσφορά εκάστου φίλου, έθος έπεκράτησε χρυσοίς να τυπῶται γραμμασίς ή άφιέρωσις επί των ταινιῶν, δι' ὧν συμπλέονται τα ένθη.

Η έμιλλα τῆς επιδείξεως μέζονος σεβασμοῦ και εκτιμήσεως δια τῆς προσκομιδῆς βαρυντοτέρου στεφάνου, ή άλλου σημάτος, ήγαγε την βιομηχανίαν εις παραγωγήν έργων μαρτυρικῶν την θείαν και βαρυντικῶν λίαν δια τα θυλάκια των φίλων.

Ούτως εις κηδείαν εὐπόρου δύναται ψυχρὸς θεατῆς να διακρίνη την προς τὸν κηθευόμενον

ένδειξεν του σεβασμοῦ των φίλων εκτινομένην άντι χιλιάδων τινῶν δραχμῶν!

Άλλ' ένθ οὐδόλως σκοπῶ να μειώσω τα αίσθηματά τινος, είτε και έν ήθηλον, μη δύναμενος νομίζω, ότι δέν προσκορούς εις τον προς αυτά όφειλόμενον άνυπόκριτον σεβασμόν, παρατηρῶν, ότι κατά λόγον τῆς άναπτύξεως του ανθρώπου, δέον να συμβαδίζωσι και αι πράξεις του και αυτά έτι τα... αίσθηματά του.

Ουδέμιᾳς χοήξει συζητήσεως, ότι εκαστος είναι κύριος να διαθέτῃ κατά βούλησιν τον πλοῦτον αυτού, έφ' ὅσον ή τοιαύτη διάθεσις δέν αντίκειται εις τὸ γενικόν τῆς πολιτείας συμφέρον' μη όρθῶς δὲ σκεπτόμενος ήθελε θεωρηθῆ δ άντιδόξων.

Καίτοι τοιούτῳ τι δέν έπιχειρῶ, δέν κρύπτω την χαράν, ήν ήθηλον αίσθανθῆ και με' έμοῦ οί πολλοί, άν ό προς τους νεκρούς σεβασμός έπαδεικνύετο δια σημείων ουχι έφημέρων και συνεπῶς έξιτήλων, αλλά δι' άνεξιτήλων, συνδυαζόντων τον προς τους νεκρούς σεβασμόν τουτου και την ύπερ των ζώντων άντίληψιν.

Περί την διατύπωσιν του σεβασμοῦ τουτου αποβλέπουσιν αι όλίγα αὐται λέξεις.

"Ένα μη άναδράμα εις παρελθόντα έτη, λαμβάνω έν' ὄψει μόνον τὸ ένεστῶς, υπερ μόλις δύο μηνῶς μέχρι τουδε ήριθμοῦ.

Κατά τὸ μικρόν τουτου διάστημα προσκομίσθησαν εις νεκρούς περί τους 200 στεφάνοι και άλλα σημάτα. Τέσσαρα, ή πάντε μόνον γνωστοί δια τὸ έξέχον έν τῇ κοινωσίᾳ ήμῶν νεκροί έτιμήθησαν με' ένω των 100 στεφάνους.

"Αν ύπολογισθῆ κατ' ελάχιστον ὄρον ή άξία εκάστου εις δραχμάς μόνου 300, ένθ οί πλείστοι τιμῶνται και μέχρι δρ. 1000 εκαστος. οί ένω 200 στεφάνοι άνησχόλησαν κεφάλαιον δρ. 60,000! Και σημειωθήτω καλῶς, ότι έλήφθη έν' ὄψει μόνον τὸ δίμηνον του άρχαίμενου έτους διάστημα' άν θελήσωμεν να έξεκπλασίωσωμεν τὸ ποσόν τουτου έν' άντιστοιχίῃ εις ήλύκληρον έτος, θέλομεν ιδεί, ότι τα τεχνητά ένθη άπασχολοῦσιν άνεπαισθητῶς εις έν και μόνον έτος, τὸ άρκετὰ έπαισθητῶν ποσόν των δραχμῶν 360,000!

Τὸ δὲ ποσόν τουτου έξέρχεται των θυλακίῶν ήμῶν προς εὐγ. ή πάντως σπολόν, βαδίζον την προς τα Εὐρωπαϊκά χαρνετήρια ήρουσιν.

Έως φανῶ υπερβολικῶς σημειῶν τὸ ένω ποσόν' τουτου, ως είδομεν, έξήχθη εκ των άποτελεσμάτων των δύο του έτους τουτου μηνῶν, οὔτινες θὰ μελίσωσιν άνεξάλειπτοι τῆς μνήμῆς ήμῶν, ως στερησαντες ήμᾶς εὐγενῶν και χρησιμωτάτων τῇ πατρίδι τέκνων. Μεθ' ὕλην την εδχῆν, ήν ως πονῶν την πατρίδα μου εκφράζω, ένα οί δύο οἱ δύο μήνες άποβῶσι μοναδικῶς εις την εκτύλιξιν των έτων, δέν δύναμαι λογικῶς σκεπτόμενος' άπαλείψω έντελῶς τὸ πο-

σόν, καθόσον ουδὲ τὰ έθιμα εὐχερῆς να εκριζωθῶσι, μόνον υποβιβάζω αὐτὸ εις δραχμάς 200,000 έτησίως.

Έν τούτοις με' τὸ ποσόν των δραχ. 200,000 έτησίως, πόσα έργα ήδύναυτο να εκτελεσθῶσι βαθμηδόν, δι' ὧν και ό σεβασμός ήμῶν προς τους νεκρούς, αὐτὸ τὸ θεϊόν αίσθημα να μη μειωθῆ, αλλά διαρκέστερος και εις μεγαλείτερον κύκλον να εκταθῆ και ή ύπερ των ζώντων άντίληψις ήμῶν να επηρεωσθῆ;

"Άπειρα! ὕτως άπειρα, άρκει μόνον να ύπόρχῃ ή καλή θέλησις και των ιδεῶν ή συνάντησις.

"Έν' άπλοποιήσω τὸ θέμα, λαμβάνω έν' ὄψει προς στιγμὴν ένα μόνον νεκρόν. Εἰς τουτου προσκομίσθησαν στεφάνοι 40. Η άξία αυτων προς δρ. 300 κατ' ελάχιστον ὄρον, άνήλθεν εις δρ. 12,000 καταβληθείσας υπό των φίλων. Αντι τὸ ποσόν τουτου να διατεθῆ εις στεφάνους, οὔτινες προς στιγμὴν θὰ τέρφωσι τὸ ὄμμα του θεατοῦ και θὰ διαθροῦσιν την φιλοτιμίαν τῆς πενθοῦσης οικογενείας, νομίζω σκοπιμώτερον να διατεθῆ εις έτέρων προσφοράν, ήτις διαρκεστερα να μείνῃ παρὰ τῇ οικογενείᾳ.

Να διατεθῆ τὸ ποσόν εις κατασκευὴν ὁμοιωματος του θανόντος επί μαρμαρου. Τουτου δὲ τὸ ὁμοίωμα να προσερχθῆ τῇ οικογενείᾳ του θανόντος ως δαίγμα διαρκές του ποῦς τουτου σεβασμοῦ και τῆς προς εκείνην εκτιμήσεως υπό των μετασχόντων τῆς δαπάνης φίλων, άν τα ὀνόματι να χαραχθῶσιν επί του βάρου του ὁμοιωματος.

Δια του μέσου τουτου ένθ προσφέρωμεν, ως είπον, διαρκῆ άνάμνησιν εις την οικογένειαν, ήτις, άτενίζουσα εις τὸ ὁμοίωμα του άγαπητοῦ τῆς, θ' άν μιμνήσκηται άνά πάναν στιγμὴν των φίλων, ὑποθάπομεν και ένα των σπουδαιωτάτων κλῆδων του έθνικοῦ ήμῶν δένδρου, την καλλιτεχνίαν. Ούτω δὲ παρεχόντες μικράν εργασίαν εις την όσημέραι φθίονσαν θείαν τέχνην, την γλυπτικήν, έμποδιζόμεν τον εκπατρισμόν των καλλιτεχνῶν.

Και δι' έτερον νεκρόν, εις έν προσκομίσθησαν ὀλιγώτεροι στεφάνοι, μόνον 20 ή και έτι ὀλιγώτεροι 10, άπασχολήσαντες ποσὰ δραχμ. 6000, ή 3000 τ' αυτὰ δύναμαι να είπω. Αντι ὁμοιωματος μαρμαρίνου, δύναμεθα να προσφέρωμεν την εικόνα του θανόντος, έργον άριστοτέχνου ζωγράφου. Ούτως ένδυναμοῦμεν την επίσην θείαν τέχνην, την ζωγραφικήν, και δέν θέτομεν τους μύστας αυτῆς εις τὸ ὀληγμα ή να εκπατρισθῶσιν ὅπως εκτιμηθῶσι και ζήσωσιν ως άνθρωποι, ή να μείνωσιν έν τῇ κλεινῇ πατρίδι των και άποθάνωσιν επί τῆς ψάθῆς!

Άλλ' έως άκούσω, ότι οί νεκροί δια τῆς οί-

κογενείας των ὁποίων τοιαῦτα βαρύτιμα δαίγματα ὑποδεινῶν, ήσαν εὐποροί και κατέλιπον εις τῆς οικογενείας των πάντα ταῦτα τὰ ένθύμια, μη άναμείναντες την γενναίότητα, ή την πρῶνοιαν των φίλων. Συμφωνῶ' αλλά τότε θὰ ὑποδείξω την εκτέλεσιν έτέρων έργων εις μνήμην του θανόντος.

Δυνάμεθα, ή να δαπανήσωμεν εις την κατασκευὴν άνδριάντων εις τους μεγάλους τῆς πατρίδος ήμῶν άνδρας, οὗς να τοποθετῶμεν εις δημόσια μέρη, ή και μόνων των προτομῶν αυτων, άν μη έξαρῶσι τὰ χυήματα, και τουτο ὅπως τηροῦται ήσβεστον τὸ πῦρ έν ταίς καρδίαις των συγχρόνων προς πάν ένθωφελῆς έργον; ή να συστήσωμεν διαγωνίσματα έν ταίς επιστήμαίς και έν ταίς τέχναις, ή να δαπανήσωμεν δι' εκτύπωσιν συγγραμμάτων σπουδαιωτάτων, ήτινα δέν βλέπουσι τὸ φῶς εξ άπορίας των συγγραφέων, ή να ὑποστηρίξωμεν σπουδαστᾶς άπόρους και έπιμελετῆς εις παράτασιν των σπουδῶν των, ή να αποστειλωμεν, άδρῶ δαπάνῃ, άνδρας άγαπῶντας την πατρίδα και πεποτισμένους μέχρι μυελου ὀστέων τὰ διδάγματα του Χριστιανισμοῦ και Έλληνισμοῦ, κήρυκας διαπρυσίους των θείων τουτων διδαγμάτων, εις τὰ διάφορα τῆς Ελλάδος μέρη, ένα δια του λόγου και του παραδείγματος ὑποστηρίξωσι τους άδελφούς ήμῶν εις τον άρχῶν τον καλόν, ή να νυμφεύωμεν κοράσια έντιμα και άνάστα, ήτινα ν' αποβῶσιν ὑποδείγματα μη τ έρω ν, άν δυστυχῶς δέν εὐμοιροῦμεν, ή να κατασκευάζωμεν γερύρας ὅπως μη οί δυστυχῆς χωρικοί πνίγανται διαβαίνοντες τους ποταμούς γυμνόποδες, ή άτρεπούς, άν μη ὀδοῦς, δι' ὧν να διερχονται οί δυστυχῆς, εις οὗς δέν επετρέπη είσέτι έν δεκάτῳ έννάτῳ αἰῶνι να μετασχωσι των μέσων τῆς συγκοινωνίας, αλλά αναγκάζονται, διέκνη έρίφωσιν, ν' άναρχηθῶνται εις τ' άπότομα βρη, ή να μετέχωμεν δαπάνης προς άποξήρανσιν τέλματος, υπερ, καταστάν μολυσματικῆ έστία, άποδεκατίξει τους άτυχεῖς περιόικους, ή ν' άννορήτωμεν φορέατα εις άρχμηρά μέρη, ένα διερχόμενος ό κατάκοπος διαβάτης δροσίξεται και έγείρη φωνήν εὐγνώμονα υπερ του δαπανήσαντος, ή να μισθοδοτῶμεν λεροκήρυκας σεμνούς και έννοοῦντας την άποστολήν των, οὔτινες να περιέρχωνται τ' άπόκνετρα τῆς Ελλάδος μέρη και νουθετῶσι τους κατοίκους αυτων, άν οί πλείστοι, άν μη πάντες, έν παχυλή έμαθεία διατελοῦσι και τους παρ' αυτοίς λειτουργούς του Ἄψιστου διακρίνουσι μόνον εξ ένδς σημείου τῆς... κόμης!

Ταῦτα δὲ τὰ θεάρεστα έργα και άλλα, άν ή άπαριθμησις ου του παρόντος, να γίνωνται βαθμηδόν και εις μνήμην του θανόντος. Οποια ὀμολογουμένως άρρητος εὐχαρίστησις ή

οικογενεία του θανάτου, όταν βλέπη τα έργα...

Αν όμως τονναυτίον προς τους ανώτερο νεκρούς...

Τοιοῦτον τινα συνδυασμὸν ἐννοῦν ἀνωτέρω...

Ίσως τίς με σκώψη διὰ τὸ καινότερον τῶν ἐπι...

8 Μαρτίου 1891.

Ἐπαμεινώνδας Ζ. Βοϊδάρης

ΤΙ ΤΟ ΚΑΛΙΣΤΟΝ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ;

Τὸ κράτιστον τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων πέφυκεν ἀναμφηρίστως ὁ Θεός.

μάχητα ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὰ κατ' ἐλάχιστον...

Τί δὲ κατενόησε καὶ συνίστα ὡς διαρκῆς...

Ἄλλ' ἔσον ἀξιοκραστον καὶ ἀνάγκηλον τυγχάνει...

κατὰ τρόπον ἀξιοθρήνητον οἱ τῶν ἀνθρώπων...

Προσφυνῶς περὶ τούτου ἐν τῇ τῶν ἡμιλιῶν...

ἔνευ πολλῆς ἐρεῦνης καὶ ταλαιπωρίας γνωματευσάντων.

Παραδῶμεν ἤδη πρὸς πλείονα τῶν λεγομένων...

μίας. «Τὰ γὰρ ἄδρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται, ἢ τε ἀίθριος αὐτοῦ δυνάμις καὶ θειότης» (Πρὸς Ῥωμ. Α'. 20). Καὶ ὁ θεὸς ψαλμοῦδὸς ἐνθους ἀναφωνεῖ: «Οἱ οὐρανοὶ δηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα».

Καὶ οὐ μόνον οἱ οὐρανοὶ τὴν δόξαν δηγοῦνται τοῦ Θεοῦ, οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, τὰ φαινοβόλα ταῦτα καὶ ὑπερλαμπρὰ δημιουργήματα, οὐ μόνον οἱ ἀπειράριθμοι ἀστέρες οἱ ἐν τῷ στερεώματι πελαγίζοντες ὡς φάροι φωτολαμπεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα καὶ μᾶλλον εὐτελέστερα ζῶα τε καὶ φυτὰ καὶ τὰ πλέον μηδαμινὰ ἔντομα τὴν δόξαν τοῦ δημιουργοῦ ἀσχηγῶς ἐξαγγέλλουσι καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ περιτράνωσιν μαρτυροῦσιν. Εἰς πᾶν ἡμῶν βῆμα μυστηριώδεις καὶ ἐξαισίους ἀπαντῶμεν ὀργανισμούς. Εἰς πᾶσαν ἡμῶν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν πρὸ δυσερμηνεύτων καὶ δυσκαταλήπτων εὐρισκόμεθα φαινομένων. Μετὰ τοσαύτης σοφίας καὶ σκοπιμότητος, μετὰ τοιαύτης τέχνης καὶ τελειότητος ὁ τοῦ σύμπαντος ἀριστοτέχνης κατεσκεύασε ταῦτα, ὥστε καὶ ὁ σοφώτερος τῶν θνητῶν ἄδυνατὲς νὰ κατανοήσῃ καὶ ἀποχρώσῃς ἐρμηνεύσῃ καὶ τί λέγει νὰ ἐρμηνεύσῃ, ἀφοῦ αὐτὴν δυστυχῶς τῶν αἰσθητῶν ὑποκειμένων τὴν οὐσίαν ἀγνοοῦμεν; «Ἡ φυσιογνωμία, λέγει ὁ δεινὸς φιλόσοφος Κάντιος, οὐδέποτε θέλει ἀποκαλύψει ἡμῖν τὴν ἐσωτερικὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, τανύστιν ἐκεῖνο, ὑπερὸν εἶνε μὲν φαινόμενον, δύναται ὅμως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑψιστος λόγος ἐξηγήσεως τῶν φαινομένων».

Κεχρῆστες ἰσάμεθα πρὸ τῶν θανουασίων ἐνοσίχτων τῶν ζωικῶν ὄντων καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν. Τίς φέρ' εἶπεῖν δὲν ἐξίσταται πρὸ τῆς οὐφῆς ἐργασίας τοῦ μεταξοβόμβυκος καὶ τῆς μελίσης; Ἐρωτήσατε τοὺς σφοδρόφρονες, ἵνα μάθῃτε μετὰ πόσης ἀξιοθαυμάστου τέχνης καὶ φιλοκαλίας ἐξυφαίνουσι τὰ λεπτοφυῆ ταῦτα ζωῦφια τὸ περικαλλές καὶ πολυτίμον αὐτῶν τεχνουργήμα, ὑπερὸν καλλύνει καὶ ἐξωραίζει τὰ εὐπρεπέστερα τῶν σωμάτων, καὶ τυγχάνει περικυφῆτον οὐ μόνον ἰδιώταις καὶ καλλιπισταῖς, ἀλλὰ καὶ πλουσίοις καὶ ἡγεμόσι καὶ τοῖς τὰ σκήπτρα κρατοῦσι. Τὸ δὲ νεκτικῶδες τῆς οὐφῆς ἐργασίας μελίσης νᾶμα μόνος ὁ μὴ γευσάμενος τοῦτον ἀγνοεῖ. Ἐντομόν λοιπὸν εὐτελέως καὶ βρόμβυξ οὐτιδανὸς παραγούσι προΐδντα, ἀπερ ἡ ἀνθρωπίνῃ ἐφευροτικότης ἄδυνατὲς νὰ κατασκευάσῃ. Πόθεν ἡ τοσαύτη σοφία καὶ τέχνη εἰς ἔντομα ἀσθενῆ καὶ μηδαμινὰ; Τίς ὁ ταῦτα ποιήσας καὶ τὸν τρόπον πρὸς κατασκευὴν προΐδντων τοσοῦτων λεπτολεπῶν ἐμφυτεύσας; Ἡ ἀδρανῆς καὶ μεκρὰ ὕλης ἡ στεφουμένη ζωῆς καὶ νοήσεως;

Ὅ τοῦτο τυχὸν φροῦνδν, ἀποδείκνυται νοήσεως ἐστέρημένος.

Τὸ ἀρνεῖσθαι τὸν τὰ πάντα σαφῶς καὶ σκοπίμως διέποντα εἶνε τῆ ἀληθείᾳ ἐσχάτῃ μαρτρία καὶ προφανῆς φρονοβλάβεια. Διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲν ποτε ἔθνος, ἢ πόλις κἄν δλόκληρος, ὑπῆρξέ ποτε μὴ πιστεύουσα εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ πάντων δημιουργοῦ προσωπικότητες πινες μόνον ἀλλόκοτοι καὶ ἐκκεντροὶ, ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦμενοι, ἐνεφανίσθησαν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αἰώνων, ὡς κομήται πλανώμενοι, αἵτινες ἀλογίστως καὶ ἀναποδείκτως ἠρνήθησαν τὸν Θεόν δημιουργὸν ὅμως ἀνθρώπων οὐδέποτε (1). Καὶ οὐ μόνον βάρβαροι καὶ ἀκίθρευτοι λαοὶ ἐπίστευον καὶ ἐλάτρευον τὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἴτιον Ὅν, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν ἢ σοφῆ ἀρχαϊότητις διὰ στόματος τῶν ἐγκριτοτέρων φιλοσόφων καὶ ποιητῶν ἐξύμνησε τὸ θεῖον πρεσβυτέρου.

«Εἰς ταῖς ἀληθείαισιν, ἔλεγεν ὁ Σοφοκλῆς, εἰς ἐστὶ Θεός, ὃς οὐρανοὺν τέτευχε καὶ γαίαν μακρὰν, πόντον τε χαρωπὸν οἶσμα κἀνέμων βίας».

Ὁ δὲ σοφὸς Ἀριστοτέλης γράφει: «Ἀρχαῖος μὲν τις λόγος καὶ πατριός ἐστι πᾶσαν ἀνθρώποις ὡς ἐκ Θεοῦ τὰ πάντα καὶ διὰ Θεοῦ ἡμῖν συνίστηκεν». Ὡσαύτως «νοῦς ἐστὶ πᾶν» ἔφα κατ' οὐρανοὺν διακεκδσμηκε» φιλοσοφεῖ ὁ περὶ πυστος Πλάτων «Γνώσῃ τὸ θεῖον, διδάσκει ὁ Σωκράτης παρὰ Ξενοφῶντι, ὅτι τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον ἐστίν, ὥσθ' ἕμα πάντα ὄφει καὶ πανταχοῦ παραίται καὶ ἡμῶν ἀπάντων ἐπιμελεῖσθαι.»

Τοιοῦτος λοιπὸν εἶνε καὶ τοιοῦτος παρὰ πάντων τῶν εὐφρονοῦντων ἀρχήθεν ὁμολόγηται ὁ τῶν ἀπάντων ποιητῆς τε καὶ πρῶτατος πάνσοφος, παντέλειος, πανυπεράγαθος, ἀπειροδύναμος, ἀεὶ ὢν καὶ ἀείποτε ἐνεργῶν. Τὸ δὲ θεῖον τοῦ χριστιανισμοῦ θεοσηκενῶμα διὰ τῶν ἐξόχων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων διετύπωσε κατ' ἐξοχὴν καὶ ἐξύμνησε τὰς ἀπειρους τοῦ Θεοῦ τελειότητας θεοπροπετῶς πᾶν καὶ μεγαληγρόφως. «Ἀπειρος εἰ μέγας, φωνεῖ ἐκπληκτὸς ὁ Ιερὸς Ἀγνοστειτος, ἀπειρος ἀγαθός, ἀπεί-

(1) Ἐδρῶς δ' ἂν ἐπιτόν, λέγει ὁ σοφὸς Πλάτωνος, καὶ πόλις ἀπειρίστους, ἀγραμμάτους, ἀβασίλειους, ἀσίκους, ἀρημάτους, νομιμάτων μὴ δεομένους, ἀπειρους θεάτρων καὶ γυμνασίων ἀνείρων δὲ πόλις καὶ ἀθέου, μὴ χορηγῆς ἐδραῖς, μὴδὲ θεοῖς, μὴδὲ ἀποτροπῆς κἀκῶν, οὐδέτις ἐστίν, οὐδ' ἐστὶν ἀποτροπῆς ἀλλὰ πόλις ἂν μοι δοκεῖ μᾶλλον ἰδῶφους χωρὶς, ἢ πολιτεία τῆς περὶ Θεοῦ δόξης ἀναίρεσθαι πᾶντα καὶ σάτασιν λαβεῖν, ἢ λαβεῖν ἀποτροπῆς τῆς ἀποτροπῆς (Ἐν τῷ 10 σελ. 822 ἐκδ. Ροίσκε). Καὶ ἀλλοχοῦ ὁ φιλόσοφος ἀνῆε βεβαίως τὴν τοῦ Θεοῦ ὑπαρξίν διὰ τῶν ἐξῆς: «Ἐστὶν ὁ Θεὸς γρη φᾶναι καὶ ἐστὶ κατ' οὐδένα χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀνίτητον καὶ ἐνέγκλιτον.»

ρος ἐλείμων, ἀπειρος δίκμιος ἢ ἀγαθότης Σοῦ ἐστὶν ἀπαράβλητος, ἢ δύναμις Σοῦ ἀκαταμάχητος, ἢ δεσποτεία Σοῦ ἀπερίοριστος. Αἰείποτε ἐν ἐνεργείᾳ, αἰείποτε ἐν γαλήνῃ στηρίζεις, πληροῖς, συντηρεῖς τὸ σύμπαν. Ἀγαπᾶς ἀπαθῶς, ζηλοτυπεῖς ἀταράχως μεταβάλλεις τὰ ἔργα Σοῦ καὶ οὐδέποτε τὰς βουλάς Σοῦ» (1). Ὁ δὲ μεταλαοφνῆς τῶν Γάλλων ποιητῆς Βίκτωρ Οὐγκώ, τὰς ὑπερτάτας τοῦ Θεοῦ ἰδιότητας ἀπαριθμῶν, ἐν ἐκστάσει καὶ θαυμασμῷ ἐπιφωνεῖ: «Ὡ! Σὺ ὁ Ὄν! Σὺ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς ἀποκαλεῖ Παντοδύναμον οἱ Μανκαβαῖοι, Πλάστην ἢ πρὸς Ἐφροσίους ἐπιστολή, Ἐλευθερίαν ὁ Βαροῦχ, Ἀπειροτελειότητα οἱ Παλμοῖ, Σοφίαν καὶ Ἀλήθειαν ὁ Ἰωάννης, Φῶς αἱ Βασιλείαι, Κύριον ἢ Ἐξοδος, Πρῶνοιαν τὸ Λευτικόν, Ἀγριότητα ὁ Ἐσδρας, Διαιουσύνην ἢ κτίσις, Θεόν ὁ Ἰνθραπος, Πατέρα. Ἀλλ' ὁ Σολομών Σὲ ἀποκαλεῖ Ἐλεος, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ κάλλιστον τῶν ὀνομάτων Σοῦ!» (2).

Ὁ δὲ θεῖος ἄνθρωπος Ἀνρωτῆς, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ἵνα μαρτυρήσῃ τῇ ἀληθείᾳ καὶ γινώσκων τὸν Θεὸν ὡς γινώσκει ἑαυτὸν, ἐπληροφῆσεν ἡμᾶς ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ πάντων δεσπότης καὶ πατήρ αὐτοῦ ἐστὶν ἕμα καὶ πατήρ πάντων ἡμῶν εὐσυμπάθητος, καὶ προστάτης πανάγαθος καὶ κηδεμῶν πανάριστος καὶ τόσον ὑπερβαλλόντως ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Πῶν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ὑπὲρ αὐτοῦ ἔδωκε. Τοιοῦτον λοιπὸν ἔχοντες ἐν οὐρανοῖς διακθθρωπὸν πατέρα καὶ Θεόν, θεομῶς αὐτὸν ἀγαπήσωμεν καὶ τὰ θεῖα αὐτοῦ ἐντάλματα ἀπαρεγκλίτως τηρήσωμεν, γινώσκοντες, ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ τὸ κάλλιστον καὶ ὑπέριστατον τῶν ἀγαθῶν, ἐξ οὗ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγαθὰ ἀπορρέουσι καὶ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπιβραβεύονται. Ἄλλως τε ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη εἶνε οἶονεῖ ἐμφυτος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πλάστου ἀρχήθεν ἐνσπαιρέσει, ἐκτὸς ἐὰν ἀπομακρύνῃ καὶ ἐξαφανίσῃ αὐτὴν ἀπιστία δεινῆ καὶ βίος ἐλευνός. Τὸ συναίσθημα τοῦτο ἐξεδηλώθη παρὰ πάντων τῶν λαῶν, ἐν οἰρηθῆτοις τόποις καὶ χρόνοις ἀμασάντων καὶ ἐν οἰαθῆται ἀναπτύξει καὶ μορφώσῃ διατελεσάντων τοῦτο εἶνε πανθομολογούμενον καὶ ὑπὸ τῆς ἱστορίας βεβαιούμενον. Ἐντεῦθεν ἔλαβον ὑπαρξίν οἱ νοοὶ καὶ αἱ προσευχαί, ἐντεῦθεν ἐπήγασαν αἱ λατρείαι καὶ αἱ πανηγύρεις, ἐντεῦθεν αἱ θυσίαι καὶ αἱ προσφοραὶ καὶ πᾶν ἐν γένει, ὅπερ ἢ ἀνθρωπότης ἐνόμισε καταλλήλου πρὸς ἐκφρασίαν τῆς ἐνοῦσης αὐτῆς ἀγάπης καὶ εὐγνω-

μοσύνης πρὸς τὸν πάντων δεσπότην, δημιουργὸν καὶ εὐεργέτην (1)

Χρ. Κ. Μακρόης
Διδάκτωρ τῆς λατρικῆς.

Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚῆ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ
ΚΑΙ Ἡ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μεταξὺ τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι καταλλήλως χρησιμοποιούμεναι ἰσχυρῶς θὰ συντελέσωσι πρὸς χριστιανικὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, ἢ οἰκογένειαν διὰ πολλοὺς λόγους ἐνέχει σπουδαίαν καὶ ἰδιόχουσαν σημασίαν. Πρῶτον διότι ἐπὶ ἑκατὰ ἔτη εἶνε ἐκ τῶν διαρκέστερων καὶ ἐγγύτερων ἐνεργουσῶν ἀναμορφωτικῶν δυνάμεων δεύτερον διότι ἐνεργεῖ ἐπὶ ψυχὰς εὐπλάστους ἀκόμη καὶ ἀσχηματίστου ἡθους, ἐν αἷς ὑπάρχουσι μὲν πονηραὶ τινες κλίσεις, δὲν ὑπάρχουσι ὅμως ἐτι συνήθειαι πονηραί, ἐκ τούτου δὲ καθίσταται εὐκολότερα καὶ ἀποτελεσματικότερα ἢ ἐπ' αὐτάς ἐπίδρασις τρίτον διότι μεταξὺ γονέων καὶ τέκνων ὑπάρχει ὁ ἐνωτικὸς σύνδεσμος τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ σύνδεσμος δὲ οὗτος εἶνε συγχρόνως δύναμις ἐξοχος καὶ τελειουργὸς ἐν τῇ ἀλληλεπιδράσει τῶν ψυχῶν.

Οἱ γονεῖς διαπαιδαγωγοῦντες χριστιανικῶς τὰ τέκνα τῶν ὄχι μόνον ἐκτελοῦσιν ἐν τῶν ἱερωτάτων αὐτῶν οἰκογενειακῶν καθηκόντων, ἀλλὰ καὶ συμβάλλουσιν ἐξόχως εἰς ταχύτεραν καὶ ἀσφαλδέστεραν ἐπιμάτησιν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος ἐν τῷ κοινωνικῷ πεδίῳ. Αἱ πεποιθήσεις ἐμπαδοῦνται βραδύτεραι ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἐν αἷς φιλοπῶνως ἐκαλλιεργήθησαν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, καθ' ἣν πᾶθῃ ἰσχυρὰ δὲν ἀντιπράττουσι κατὰ τῆς εὐδοκίμησεως αὐτῶν οἱ παρ' ἡμῖν ἕρα χριστιανοὶ γονεῖς ἰδίᾳ δύνανται ἐνθουσιαστικῶς καὶ προσηκόντως ἐπιμελούμενοι τῆς διαμορφώσεως τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων νὰ δημιουργήσωσιν ἀσφαλδέστερον καὶ ταχύτερον τὰς ἐπιτηδειότερας καὶ βέλτιον συγκροτημένας δυνάμεις πρὸς εὐρύτηρον εὐδόκιμον ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς δι' αὐτῶν ἀναπλάσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Τὸ πρῶτον μέσον δι' οὗ δύναται ἔθνος τι καὶ κοινωνία νὰ ἐπιδιδῶν τὴν διὰ νέων ἀρ-

(1) «Διὰ τὴν πρὸς τὸ δαιμόνιον γνῶμην ἰσχυρῶς ἔργασ πᾶσαν ἀνθρώποις ἐγγύθεν τιμῆν καὶ θεοπεσίαν τὸ θεῖον, προσόντας καὶ ἀπομένους μετὰ πειθοῆς, θόοντας καὶ στεφανοδοντας ἀπεργῶς γὰρ ἀσπερ νήπιιοι παῖδες, πατέρης ἢ μητρός ἀπεσπασμένοι, δεινὸν ἔμερον ἔχοντες καὶ πόθον, ὄργουσι χεῖρας οὐ παρῶσαι πολλὰς ὀνειρώττοντες, οὐθὰ καὶ οἱ ἀνθρώποι, θεοὺς ἀγαπῶντες δικαίως διὰ τε εὐεργεσίαν καὶ συγγένειαν, προσθυμώμενοι πάντα τρόπον συνείναι τε καὶ ἐμιλεῖν» (Δίον Χρυσόστ. ἐν λόγ. 1Β').

(1) (Πνεῦμ. τοῦ Χριστιανισμοῦ. ὑπὸ Σατωβῆρ. σ. 894).
(2) (Ὁρ. Ἐπέταλοφ. Ραυτάτζ. Ἐτ. Α'. σ. 237).

χών μεταρρυθμισιν αὐτῆς εἶνε ἡ δημιουργία ψυχῶν ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς αὐτὰς ἀφωσιωμένων καὶ δυναμένων διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ λόγου, τῶν πεποιθήσεων καὶ τοῦ βίου των νὰ προκαλέσασιν ἰσχυρὰν ὑπὲρ αὐτῶν κίνησιν καὶ ἐξέγερσιν τοῦ δημοσίου πνεύματος καὶ ἐκύψωσιν ἐνθουσιώδεις τὰς πρὸς αὐτὰς συμπαθείας τῆς κοινῆς συνειδήσεως. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπεμαρτύρησαν ἡ ἐν Γαλλίᾳ μεγάλη μεταβολὴ προκληθεῖσα κυρίως διὰ τῶν προηγηθέντων αὐτῆς κοινωνιολόγων καὶ φιλοσόφων, τὸ πνεῦμα τῶν ὁποίων παροσκύμασε καὶ ἐνέπνευσε τοὺς ἄνδρας τῆς ἐπαναστάσεως, περιφανῶς δὲ μάλιστα ἐκύρωσε καὶ διετράνωσεν ἡ ἱστορία τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις δι' ὀλίγων ζηλωτῶν μαθητῶν ἐν χρόνῳ βραχέϊ ἐπέτελεσε θανάσιμα κατὰ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀντεπεξελθόντος σκαίματα κατ' αὐτοῦ δι' ἄλλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων.

Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ προορισμὸν ἔχει νὰ γείνη ἰσορροπος καὶ ἀρμονικὴ λογικῶς καὶ προσηκόντως ἀναπτύσσουσα τὰς δυνάμεις καὶ πληροῦσα τὰς ἐρέσεις αὐτῆς. Ὁ αὐτὸς νόμος διέπει καὶ τὴν κοινωνικὴν, ἥτις εἶνε ἄθροισμα προσώπων, πρὸς σκοπὸν ἰσορροπίας, ἀρμονικῆς καὶ ἀλληλοβοηθητικῆς συμβιώσεως. Ὡς δὲ σῶμα, τοῦ ὁποίου διατεταχθῆ ἡ ἰσορροπία, δι' ἄλλων αὐτοῦ τῶν ταλαντεύσεων καὶ ἀνωμάλων καὶ ἀκαταστάτων κινήσεων πρὸς αὐτὴν τείνει νὰ ἐκτρέθη, τοιοῦτοτρόπως τὰ κοινωνικὰ σώματα προορισμὸν ἔχουσι τὸ ἀρμονικὸν καὶ ἰσορροπικόν, καὶ ἐν μέσῳ δὲ τῶν βίαιότερων κλονισμῶν καὶ τῶν ἐμπαθεστέρων αὐτῶν συγκρούσεων ἡ τάσις των αὐτῆ δὲν ἐκλείπει καὶ δὲν ἐξαφανίζεται. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε ἐνώπιον αὐτῶν ἐμφανίζονται ἄνδρες συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς θέσεως καὶ τῆς κανονικῆς αὐτῶν λειτουργίας, ἀρχαί, ἢ γρηγορα περὶ αὐτοὺς συμπήγνυνται στρατόπεδα καὶ ὑπὲρ τῶν νέων ἀναμορφωτικῶν ἀρχῶν τὰς σονται φάλαγγες δαδῶν ἀφιεροῦμεναι εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶνα.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίᾳ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, καθ' οὓς ἤρξαντο κατανοοῦμεναι καὶ ἐφαρμοζόμεναι αἱ κοινωνικαὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχαί, εἰς ἃς ὀφείλεται τὸ λαμπρότερον καὶ ὑγιέστερον μέρος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, καὶ καθ' οὓς ἐπήλθεν ἰσχυρὰ ἡ αὐτοσυνειδησία τῆς κοινῆς γνώμης καὶ σφραγίσθη ἡ γνώσις τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ. Αἱ ἀντιδραστικαὶ δεσποτικαὶ ἀρχαί δὲν ἱκανοποιούσιν τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις, τὸ κῆρος αὐτῶν σαλεύεται ὀσμύρα καὶ καταπίπτει, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐκ τῆς κατ' αὐτῶν ἀντιδράσεως κυρίως ὑποτροφεύμεναι ἀνατραπτικαὶ καὶ ἄκρωτος ἐπαναστατικαὶ ἀρχαί δὲν παρέχουσιν ἐχέγγυα βελτιόνος καθ' ἑαυτὰς, κατ' ἀνάγκην ἄρα αἱ συντη-

ρητικῶς φιλελεύθεροι ἀρχαί αἱ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐλευθερίᾳ ἐννοοῦσαι τὴν εἰρηλικὴν συμβίωσιν καὶ ἀνάπτυξιν διὰ τῆς κρσεως τῶν αἰτίων τῶν κοινωνικῶν συγκρούσεων, αὐταὶ εἶνε αἱ ἀρχαί αἱ ἀρμόζουσαι εἰς τὰ πνεύματα τοῦ συγχρόνου χριστιανικοῦ κόσμου καὶ αἱ προωρισμέναι νὰ κατισχύσωσιν ἐν τῇ συνειδήσει καὶ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ.

Ἡ τοιαύτη κατάστασις τοῦ συγχρόνου πολιτισμένου κόσμου εἶνε ἐξόχως ἐννοικῆ πρὸς τὴν θράσιν τῶν ἐμπνεομένων ὑπὸ γνησίου καὶ ἀκραιφνοῦς χριστιανικοῦ πνεύματος ἕπου δὲ οὗτοι θρῶσιν ἐρωμένως καὶ συνειτῶς δὲν εἶνε δυνατὸν, ἢ νὰ βραίνωσιν ἐνισχυόμενοι ἕως οὗ ἐπικρατήσωσιν ἐν τέλει ὅταν οἱ κοινωνικοὶ ὑπέρμαχοι τοῦ χριστιανισμοῦ καταδειξῶσι διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν καὶ τῆς πολιτείας, ἔτι κακῶς συγχέεται τὸ ἀντιδραστικὸν ἐν πολλοῖς πνεύματι τῆς Ἀντικῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ὅτι οὐδὲν σύστημα μᾶλλον τοῦ χριστιανισμοῦ ὑποθάλλει καὶ βοηθεῖ τὴν κοινωνικὴν ἐλευθερίαν καὶ πρόοδον, ὅταν ἄνδρες τοιαύτας ἀρχὰς ἐμποισθέντες καὶ ἀντιπροσωπεύοντες ὑψώσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἰσχυρὰν καὶ ἐνθουσιώδη φωνήν, οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι οἱ ἐν ἀρχῇ ὀλίγοι θὰ γίνωσιν οἱ πολλοὶ καὶ ὅτι ὁ ἀγῶν αὐτῶν θὰ στεφθῆ ὑπὸ περιφανοῦς ἐπιτυχίας.

Εἰς τὸ ἔργον δὲ τοῦτο τῆς παρασκευῆς καὶ δημιουργίας ἀνδρῶν πεπληρωμένων ζήλου χριστιανικοῦ καὶ ἱκανῶν νὰ διαδραματίσωσιν πρόσωπα ἀποστόλων τῶν θεολογικῶν, ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, δύναται μὲν βεβαίως καὶ ἄλλαι δυνάμεις νὰ συντελέσωσιν, ἡ σχολή, τὸ κήρυγμα, ὁ τύπος, αἱ δημόσιαι διαλέξεις, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκογενεῆς ἡ δύναμις πρέπει νὰ κατανοηθῆ προσηκόντως καὶ νὰ ἐκτιμηθῆ ἐπαξίως. Πόσοι τῶν παρ' ἡμῶν ζηλωτῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον χριστιανῶν δὲν εὐχονται νὰ ἴδωσι πολλὰ πλασιαζόμενος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει τοὺς ἰσχυροὺς προμάχους τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν καὶ πόσοι ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἐροῦνται κρῆνην ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγαλλιᾶσεως ἐν ἐνώπιόν των ἐμφανίζοντο αἰφνης οἱ ἄνδρες οὗτοι ὑπὸ ὑπερφυσικῆς καταλαμπόμενοι αἴγλης καὶ φωνῆ θείᾳ περιήγει τὰ ὄψα των λέγουσα «ἰδοὺ αὐτοί!» Ἄλλ' ἐν τῇ ἐλαγῇ πρὸς αὐτοὺς «τοὺς ἄνδρες τούτους σεῖς δύνασθε νὰ τοὺς παρασκευάσητε, τοὺς ἀναμορφώσατε τούτους σεῖς δύνασθε νὰ τοὺς δημιουργήσητε, τοὺς σωτήρας τούτους σεῖς δύνασθε νὰ τοὺς ἐξαποστείλητε, σεῖς συναρῶντες ἔχοντες τὴν θείαν δύναμιν καὶ ἀγαθότητα, καὶ οἱ ἄνδρες οὗτοι δυνατὸν νὰ ἦνε αὐτὰ τὰ τέκνα σας, οἱ υἱοὶ σας αὐτοὶ καὶ αἱ θυγατέρες σας, αὐτῶν δόξαν δύνασθε νὰ καταστήσητε ἰὴν δόξαν ταύτην, τιμὴν ἡμετέρων

δύνασθε νὰ ἔχητε τὴν τιμὴν ταύτην, καὶ πρὸς τοῦτο καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεός, ἡ φωνὴ τοῦ ἄς σας ἠλεκτροσῆ καὶ ἡ σημαία τοῦ ἄς σας καθοδηγήσῃ, καὶ ἂν οἱ λόγοι οὗτοι ἀνέφραγον τὰς ψυχὰς των καὶ τὸ ὑπέροτατον αὐτῶν ἰδεῶδες καθίσταντο, ὁπόσαι καὶ ὁποῖαι τότε ἰσχυραὶ χριστιανικαὶ προσωποκίτητες θὰ ἐξώρμων ἀπὸ τῶν οἰκογενειῶν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ πεδίου δυνάμειν σὺν τῇ θείᾳ χάριτι καὶ ἀρωγῇ διὰ τῶν ἀγῶνων αὐτῶν νὰ μεταβάλλωσι, ν' ἀναπλάσωσι καὶ ἀνακαινίσωσι τὰ ἦθη ἡμῶν καὶ τὸν βίον!

Ἡ ἀποστολὴ αὐτῆ, εὐσεβεῖς καὶ φιλόστοργοι γονεῖς, δὲν θέλγει τὰς καρδίας σας καὶ δὲν ἐκκαλεῖ τὰς ψυχὰς σας; Ἄν βασιλεὺς τις σᾶς ἐλεγε «τὰ ὑψηλότερα ἀξιώματα τοῦ Κράτους μου ὑπόσχομαι ἀπὸ τοῦδε πρὸς τὰ τέκνα σας, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτου διαπαιδαγωγῆσατε αὐτὰ», εἰπατέ μοι, ἡ διάνοια, ἡ καρδιά, ἡ ψυχὴ, ὁ βίος σας ὅλος δὲν θ' ἀπεροφάτο ὑπὸ τῆς μερίμνης ταύτης, καὶ ἡ βασιλικὴ ὑπόσχεσις δὲν θὰ ἦτο ὁ πολικὸς ὑμῶν ἀσπὴρ; Καὶ ὅταν ὁ ὑπέρτατος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς βασιλεὺς, πατὴρ συγχρόνως καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφὸς καὶ μάτρως ὑπὲρ ὑμῶν, σᾶς λέγῃ «καταστήσατε τὰ τέκνα ὑμῶν ἱκανὰ νὰ κηρῶσιν τὸ εὐαγγελικόν μου, καταστήσατε αὐτὰ ἀποστόλους τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης, διδάξατε αὐτὰ ν' ἀγωνισθῶσιν ἐντίμως, πιστῶς καὶ γενναίως ὑπὸ τὴν σημαίαν μου, εἰς ἀνταμοιβὴν δὲν θὰ τοῖς δώσω ἀπλῶς μέρος τῶν ἐμῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ὡς ἐμὲ θὰ καταστήσω αὐτοὺς καὶ ἐν θά ἤμαι μετ' αὐτῶν, δόξα των θὰ ἦνε ἡ δόξα μου, μακαριότης των ἢ μακαριότης μου, ἀθανασία των ἢ ἀθανασία μου καὶ ζωὴ αὐτῶν ἢ ἰδική μου ζωὴ», πρὸς τὴν φωνὴν ταύτην, πρὸς τὴν κλήσιν ταύτην, πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν ταύτην, δὲν συγκινεῖται, δὲν ἠλεκτριεῖται, δὲν ἐξεγείρεται, δὲν ἀνυψοῦται, δὲν μεταρροῦται, δὲν ἀφοσιοῦται ἡ πλήρης ἀγάπης καὶ στοργῆς καρδιά σας, ἡ ὑπὲρ τῆς ζωῆς, τῆς εὐτυχίας, τῆς δόξης τοῦ τέκνου τὰ πάντα ἔτοιμος καὶ ἱκανὸς νὰ τολμήσῃ;

Εὐσεβεῖς καὶ φιλόστοργοι γονεῖς! ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοὺς μαθητάς του, ὁ ἱεροκῆρυξ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοὺς ἀκροατάς του, ὁ συγγραφεὺς καὶ ὁ δημοσιογράφος δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοὺς ἀναγνώστας του. Ἄλλ' οὗτοι πάντες οὗτε πατέρες εἶνε οὗτε μητέρες. Ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἀγάπη, ἐν τῇ θείᾳ πηγῇ μάλιστα καθηγιασμέναι, εἶνε αἱ ὑψίσται καὶ ἰσχυρόταται ἠθικαὶ δυνάμεις. Εἰς τὸ πατρὸς λόγος, ἐν τῆς μητρὸς βλέμμα, ἐξασκοῦσι μυστηριώδη δύναμιν καὶ ροητικῆς. Οἱ ἀσπασμοὶ σας, αἱ θαλακταὶ σας, οἱ ἐναγκαλισμοὶ σας, οἱ τόσοι ὑπὲρ τῶν τέκνων σας κόποι, αἱ φροντίδες, αἱ ἀργουναί, αἱ περιθάλ-

ψεις, αἱ προφυλάξεις σας, αἱ δι' ἀπλοῦν βήχα συστάσεις σας, οἱ δι' ἐλαφρὸν κατάρθρον φόβοι σας, αἱ παρὰ τὴν κλίνην αὐτῶν ἀσθενούτων ὀδυνηρὰ ἀγωνία σας, αἱ ὑπὲρ αὐτῶν θερμαὶ προσειχταὶ σας, ἡ βεβαιὴ καὶ ἀδίστακτος αὐτῶν πρὸς σᾶς ἐμπιστοσύνη, ἡ ἰσχυρὰ ἀμοιβαία ἐλπίς διὰ τῆς ὁποίας αἱ κολλαὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν οἰκογενειακὴν στέγην καρδίαι γίνονται μία καὶ μόνη, παρέχουσι πρὸς σᾶς, γονεῖς, ἐξαιρετικὴν δύναμιν ἐν τῇ πνευματικῇ, ἠθικῇ καὶ αἰσθηματικῇ τῶν παιδῶν ὑμῶν διαμορφώσει.

Εὐσεβεῖς καὶ φιλόστοργοι γονεῖς! Ἄν πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψητε τὰ βιωτικά σας ἔργα, δὲν πρόκειται οἱ πατέρες νὰ ἐγκαταλείψητε τὸν βιοπορισμὸν καὶ αἱ μητέρες τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Ἀλλὰ τὸς νύκτας τοῦ χειμῶνος, ὅτε ὑπὸ τὰς στέγας τῶν μεγάρων ὑμῶν, ἢ τῶν κλυβῶν συναθροίζεσθε ἐν κύκλῳ οἰκογενειακῷ, ἐνθ' ἔξω ἀκούεται ἡ βρουτή, ὁ ἄνεμος, ἡ βροχή, τὰς νύκτας τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θέρους, ὅτε ἀπὸ τῶν ἐξωστῶν, τῶν κήπων, τῶν προαυλιῶν ὑμῶν, ἀπὸ τοῦ ὕψους λόφου, παρ' ἀκτὴν φλοισβίζουσιν, ἢ ἀπὸ ἄλλου τινὸς τοπίου, βλοιοῦ ἠθροισμένοι, ἔχετε ὑπερθεῖν ὑμῶν οὐρανὸν ἐν τῇ γαλήνῃ καὶ τῇ σιγῇ του εὐγλωττου, σελήνην φωτοβόλον καὶ ἔστρα μαρμαίροντα, τὰς νύκτας τοῦ φθινοπώρου ὅτε ὑπαιθρῶν καὶ ἔστια τοῦ οἴκου ἐρρίζουσι περὶ θελήτρων, ἢ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἀργοῦντες ἀπὸ βιωτικῶν ἄλλων ἀσχολιῶν, βλοιοῦ ἡμῶν, γονεῖς καὶ τέκνα, διεσπόμενοι ἐξω τῆς πόλεως πρὸς τέρψιν καὶ ἀναψυχὴν, πρὸς τὰ μαραινόμενα καὶ καταπίπτοντα φύλλα τῶν δένδρων, πρὸς τοὺς γεγυμνωμένους αὐτῶν κλάνας, πρὸς τὴν κοσμομείνην μετὰ τὰ λευκά της ἔνθη ἀμυγδαλῆν, πρὸς τὰς εὐωδιώδεις ῥοδομιάς, πρὸς τοὺς μυροβλοῦντας κρίνους, πρὸς τοὺς ἀνθίζοντας λόφους, πρὸς τοὺς καταπρασίλους λευκῶνας, πρὸς τοὺς μυρμιρίζοντας θύνας, πρὸς τὴν γλαυκὴν θάλασσαν καὶ τὴν ποικιλόχρουν δύσιν, τότε μὴ λησμονήτε, ὅτι εἰσθε χριστιανοὶ με ἠθικῶς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν Θεόν, γονεῖς με ἠθικῶς ὑποχρεώσεις πρὸς τὰ τέκνα σας, ἄνθρωποι με ἠθικῶς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν πλησίον σας, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν τέρψεων ὑμῶν καὶ τῶν ἀγαλλιᾶσεων, τῶν θλίψεων ὑμῶν καὶ τῶν μελαγχολιῶν, γίνεσθε οἱ ἐν Χριστῷ παιδαγωγοὶ καὶ ἀναμορφωταὶ τῶν τέκνων σας, ὡς γίνεσθε οἱ φυσικοὶ αὐτῶν γεννήτορες. Ἐμπνεετε εἰς αὐτὰ τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν, διδάσκετε αὐτὰ τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀγάπην, ἐγείρετε ἐν αὐτοῖς τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν πλησίον, καλλιερθεῖτε ἐν αὐτοῖς τὴν εὐσέβειαν, τὴν τιμὴν, τὴν χρηστότητα, τὸν πατριωτισμὸν, τὴν φιλανθρωπίαν, ἐμβαπτίζετε αὐτὰ ἐν τῇ χριστιανικῇ κολυμβήθρῃ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευ-

θερίας, πληροῦτε τὰς καρδίας αὐτῶν ἐνθουσιασμοῦ καὶ κατωθέσατε ἐν αὐτοῖς γόνιμα τὰ σπέρματα τῶν μεγάλων σκέψεων τῶν μεγάλων αἰσθημάτων, τῶν μεγάλων ἀφοσιώσεων καὶ τῶν μεγάλων ἔργων, ὅταν τὰ τέκνα ὑμῶν οὕτω διαπαιδαγωγοῦσθε προκίψουσιν εἰς ἡλικίαν καὶ ὑπερβαίνοιν τὴν φλίαν τοῦ οἴκου μετὰ σπασιν ἐνεργῶς τῶν ἐν τῇ κοινωνικῇ κοίτη μεγάλων ἀγώνων, ἵταν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ ἀδελφοὶ ὑμῶν ἐμφανισθῶσι θεομοί, κρατεροί, πεφωτισμένοι καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἀφοσιωμένοι πρόμαχοι τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτῶν, τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ βίου καταδείξουσιν ὅλην τὴν ὑπεροχὴν, ὅλην τὴν ἀρμονίαν, ὅλον τὸ κάλλος, ὅλην τὴν ἠθικὴν ἰσχύν, ὅλην τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χριστιανικοῦ βίου μόνου δυναμένου ὡς ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τὰ πληρώσῃ τὰ ἰδεώδη αὐτοῦ καὶ τὰς ἀνάγκας, τότε ὅχι μόνον θὰ ἦσθε οἱ γονεῖς τῶν ἀρίστων τέκνων, ἐφ' οἷς δικαίως θὰ σεμνύνεσθε καὶ θὰ ἐγκουχῶσθε, ἀλλὰ θὰ ἔχετε ἕνα τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐλογίαν, ὅτι διὰ τῆς ὑμετέρας ἐπιμελείας καὶ τῶν ὑμετέρων ἀγώνων διεμορφώσατε ἀληθεῖς ἀποστόλους τοῦ Θεοῦ, μέλλοντας διὰ τῆς θείας αὐτοῦ χάριτος νὰ γίνωσιν οἱ σκαπανεῖς, οἱ πρωτοεργάται, οἱ πρωταγωνισταὶ τῆς χριστιανικῆς ἀναμορφώσεως ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ.

Στοργή, πατρίς, ἐνθουσιασμός, Θεός, καλοῦσιν ὑμᾶς, Ἕλληνες χριστιανοὶ γονεῖς, πρὸς τὸ καθήκον τοῦτο. Οἶα δόξα καὶ τιμὴ καὶ μακαριότης ἐν ἀναποκοιθῆτε πρὸς αὐτό!

Μιχαὴλ Ι. Γαλανός.

Κ Η Δ Ε Ι Α

ΣΟΦΙΑΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ Σ. ΒΙΜΠΟΥ

Θεοκλήτου Αρχιεπισκόπου Μαντινείας καὶ Κυνοῦρας, ὁλοῦν λέξεις εἰς τὴν ἀγαπῆν αὐτοῦ μητέρα Σοφίαν Πρεσβυτέραν, σύζυγον τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λέξει αἰδ. Πρεσβυτέρου Σαυροῦ Βίμπου, καὶ θυγατέρα Γεωργίου Ἰωάννου Χέλιου, ἐκ τῆς κηδείας αὐτῆς, γενομένη τῇ 6 Ἀπριλίου 1892, δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου.

Σεπτοτάτη καὶ προσφιλεστάτη μοι μήτηρ!

Τῇ θεῷ βουλήσει ἤλθετε εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

Τῇ θεῷ εὐλογία ἀνεδείχθη σύζυγος ἱερέως καὶ μήτηρ ἀρχιερέως καὶ πολλῶν τέκνων, τὰ ὅποια μετὰ παρθεγγματικῆς φιλοστοργίας ἀνέθρεψας.

Τῇ θεῷ εὐδοκία καὶ μάμμη καὶ προμύμη ἠξιώθη νὰ γείνη. Καὶ νῦν, τῇ θεῷ ὡσαύτως ἀποφάσει, μετὰ βίον 78 ἐτῶν, ἀπέρχειται

εἰς τὴν μακαρίαν αἰωνιότητα, ἐνθα ἀπέθρα πᾶσα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός, ἀπαλλασσομένη πάσης θλίψεως καὶ ἀλγηδόνος.

Αἱ ἀρεταί, αἵτινες σὲ ἐκόσμου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἡ χριστιανικὴ εὐσεβεία, ἡ ὑπομονή, ἡ φρόνησις, ἡ συζυγικὴ πίστις, ἡ φιλοστοργία, τὸ φιλόπαιχον, ἡ οἰκοκυρασύνη σου, θὰ ἦνε τόσοι ἕφθαρτοι ἀδάμαστες, οἱ ὅποιοι θὰ κοσμήσιν ἐν τῇ μακαρίᾳ αἰωνιότητι τὸν στέφανον, ὃν δώσει σοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος Κριτής, ὅτι τὸν ἀγάπων, ὡς σύζυγος καὶ μήτηρ, καλῶς ἠγωνίσω ἐν τῷ προοικίρῳ τούτῳ βίῳ, τῇ κοιλίᾳ τοῦ κλαυθμῶνος.

Κατὰ νόμον θεῖκόν ἀπαράβατον νῦν μᾶς ἀφίενεις περιλύπου ἐπὶ τῇ στερήσει σου, φιλικότητι καὶ σεβαστοτάτῃ δι' ἡμᾶς ὑπάρξεως ἀλλ' εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον, ὅτι οὕτως ἠδδόκησεν.

Δὲν θὰ βλέπωμεν πλέον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τὸ γλυκύτερον πρόσωπόν σου, δὲν θὰ ἀκούωμεν πλέον τὴν κεχαριτωμένην λαλίαν σου. Ὁμως, οὐχὶ μόνον ἐφ' ὅσον ζῶμεν θὰ διατηρῶμεν ἐν ἡμῖν ζωηροτάτην τὴν ἀγαθὴν σου μνήμην καὶ ἀδαλεῖπτως θὰ δεώμεθα τοῦ Ὑψίστου ὑπὲρ τῆς ψυχῆς σου, ἀλλὰ καὶ προσδοκῶμεν ἀδ.στάτους, ὅτι καὶ πάλιν θὰ σὲ ἐξαναῖδωμεν ἐν τῇ μελλούσῃ αἰωνίᾳ καὶ μακαρίᾳ ζωῇ, καὶ θὰ πλησθῶμεν χαρᾶς ἀφ' αὐτοῦ καὶ αἰωνίου, ἢ οὐδὲν θὰ ἔσῃ ἀφ' ἡμῶν. Ἀθνη εἶνε ἡ ἐλπίς ἡμῶν ἢ ἀκράδαντος, ἢ ἔχομεν παρὰ Θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ νικητοῦ τοῦ θανάτου καὶ πρωτοτόκου τῶν νεκρῶν, ὅστις δέχεται εἰς τὰς Ἀγίας Του Χείρας τὴν χριστιανικὴν σου ψυχὴν. Ἀναπαυθεῖσα δὲ ἀπὸ τῶν ἀλγηδόνων διὰ τοῦ θανάτου (ὅτι θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπασις), καὶ μεταβαίνουσα εἰς τὴν μακαρίαν αἰωνιότητα, ἰκέτευε μετὰ τοῦ προαναπαυσμένου συζύγου σου καὶ πατρὸς ἡμῶν καὶ τῶν προατελθόντων ἀγγελουψύχων τέκνων σου, ἵνα καὶ ἡμεῖς οἱ ὑπολειφθέντες γόνιμοι σου καὶ συγγενεῖς σου, ὁσῶς καὶ εὐσεβῶς διαύσωμεν τὸν πρόσκαιρον καὶ πολύμοχθον τοῦτον βίον καὶ αἰωνίως ἐν τῇ μακαριότητι μετὰ σοῦ συζήσωμεν.

Γλυκιάτέ μοι καὶ πολυέλεε, Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἐν νεκρῶν ἀναστάς, ἡ σωτήρ τοῦ κόσμου, συγχώρησον τῇ κεκοιμημένῃ δοῦλῃ σου Σοφίᾳ εἶτι ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὡς ἄνθρωπος ἐπλημμέλησεν, εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, καὶ ἀνάπαυσον αὐτὴν ἐν τόπῳ φρενικῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως, ἐνθα ἀπέθρα πᾶσα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός.

Διωνία σου ἡ μνήμη σεπτοτάτη καὶ προσφιλεστάτη μοι μήτηρ, αἰωνία σου ἡ μνήμη, πολυσέβαστε καὶ ἀγαπητὴ μοι.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ Ι. Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑ

Χθὲς μὲ τὴν Ἀγάπην τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἔδωκεν ἐν ἀγάπῃ ὑπαρχεῖς σεβαστῇ, παραδίδουσα τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν ἐν νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον ἢ Σοφίαν Βίμπου, ἱερίμιος πρεσβυτέρου τοῦ ἀειμνήστου ἱερέως Σπυρ. Βίμπου καὶ πολυφίλητος μήτηρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μαντινείας καὶ Κυνοῦρας κ. Θεοκλήτου καὶ ἐτέρων ἀγαπητῶν ἡμῶν συμπολιτῶν.

Ἐνφ' ἡμῖν ἐν τῷ παθ' τούτῳ ἀντήχει γηθοσύνη τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», ἀσπασμοὶ δὲ ἀδαλεῖπτοι ἐν χαρᾷ ἀντηλάσσοντο, ἐν τῷ ἀπέναντι τούτου λευτικῷ οἴκῳ, υἱοὶ προσφιλεῖς, θυγάτηρ ἀγαπητῆ, γαμβροί, ἔγγονα καὶ προεργονα βαρυνθεῖσάντα περιεκύκλουν τὸ γεγερμένον τοῦτο σκήνος καὶ δάκρυα ἔχον καὶ τὴν δάξαν τῆς προκειμένης νεκρᾶς ἠσπάζοντο.

Ἄλλ' ὡς ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐγένετο ἡ νέκρωσις τοῦ θανάτου, οὕτω καὶ διὰ τὸν ἐν Κυρίῳ ἀναπαυόμενον ὁ θάνατος εἶνε μακαριότης καὶ ζωή. Τὰ ἄκρα γνωριμώτατα ἀλλήλοις. Αἱ ἀντιθέσεις ἐν τῷ κόσμῳ συνυπάρχουσαι καὶ ἀνταμειβόμεναι, ἀποτελοῦσι τὴν ἀρμονίαν, ἐκπληροῦσαι οὕτω τὸν θεῖον ἐκείνου σκοπόν, δι' ὃν πανσόφως ἐτέθησαν. Ἐὰν, σεβ. ἱεράρχα Θεοκλήτε Βίμπε, οὕτως ἐξετάσωμεν τὸν θάνατον τῆς σεβ. μητέρος σου, καὶ οὕτω βεβαίως εὖ, ὡς τῆς ἀκλήσιας ἀνώτερος λειτουργὸς καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μύστης, τοῦτον ἐξήτησας, συμβάντα κατὰ τὴν χθὲς κλητὴν καὶ ἀγίαν ἡμέραν, πιστεύω, ὅτι τὸ βαρὺ πένθος τοῦ οἴκου σου θὰ ἐκάλυψας μὲ τὸν λευκὸν τῆς Ἀναστάσεως πέπλον, διότι πιστεύομεν καὶ πιστεύεις, ὅτι ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν μετακαλέσαστο τὴν μητέρα ἐκεί, ἕπου οὐκ ἔστι πόνος, ἢ λύπη, ἀλλ' ἀνάστασις καὶ χαρὰ. Ὡ! πόσον θεῖα καὶ παρηγορῶσα ἡ θρησκεία τοῦ Σωτήρος μας.

Ἐπαρξέτε πλήρης ἡμερῶν, πλήρης σφραγίσαντες καὶ ἐπιγράσαντες ἀγαθῶν, τὸν προορισμὸν αὐτῆς πιστῶς καὶ ἐν εὐλογίαις ἐκπληρώσατε, καὶ ἀγαπωμένη ὑπὸ τοσούτων καὶ τοιούτων ἐκγόνων, λατρευομένη ὑπὸ υἱοῦ ἀρχιερέως, δυναμένη, ἀμαρίας ἔχουσα τὰς διανοητικὰς δυναμείας, νὰ εὐλογήσῃ μὲ τὰς ἀγιοτέρας τῶν εὐχῶν τὰ περὶ αὐτὴν θρηνοῦντα τέκνα, ὑπαρχεῖς τοιαύτη, ἀποθηνήσκουσα, μακαριστῇ τυγχάνει. Τοιαύτης δικαίας ὑπάρξεως ὁ θάνατος εἶνε ἀνάπασις. Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναστάσει ἔσται. Καὶ μετέστη πρὸς Κύριον ἢ Σοφίαν Βίμπου, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνέστη ὁ Κύριος. Χάρις καὶ εὐλογία καὶ τοῦτο ἐγένετό σοι.

Πολὺ ἴσως ἐτόνισα, σεβ. ἱεράρχα, τὴν συμπιπασιν ταύτην, ἀλλὰ φρονῶ καὶ πιστεύω, ὅτι τοιαῦται συμπιπασεῖς ἀγαθῶν τι ἐνέχουσι καὶ οὐ μικρὰν τὴν παρηγορίαν παρέχουσιν ἐν πνευ-

θμοῖς μάλιστα περιστάσεων, ὅτε ὁ μὲν νοδὸς συνήθως ἡσυχάζει, ἢ δὲ καρδίᾳ κυριώτατα ἐνεργεῖ, τῶν λυπηρῶν αἰσθημάτων βάλσαμον παρηγορίας ἐξαιτουμένων καὶ δὴ τῶν τῶν πιστῶν ἐν τῇ πίστει.

Περὶ τοῦ βίου τῆς προκειμένης νεκρᾶς πολλὰ ἔχει τις εἰπεῖν. Δυστυχῶς καὶ συνήθως σήμερον πολλοὶ ἐγκωμιάζουσι καὶ στεφανοῦσι κυρίως τὰς γυναῖκας ἐκείνας, αἵτινες πολλὰκις, ἵνα μὴ εἴπω πάντοτε, ἢ λόγῳ ἐπιδείξεως, ἢ λόγῳ συμπέροντος, φημίζονται ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ ὡς λόγια. ὡς δραστήρια, ὡς ἀσχολούμεναι εἰς ἔργα ἐκπολιτιστικά. Δὲν κίξω τὴν δόξαν ταύτην, ἐκδηλουμένην ἐν μέτρῳ καὶ ὁρίοις καὶ καιροῖς ἐκτάκτοις καὶ πηγάζουσαν ἐξ ἀρχῶν καὶ λόγων καθαρῶς ἠθικῶν.

Ἀλλὰ πόσον γυναῖκας ἐν τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου αὐταῖς ὁρισμένῳ κύκλῳ, ὡς συζύγῳ καὶ μητρὶ καὶ οἰκοδομοποιῇ, ἀποκλειστικῶς καὶ μετ' αὐταπαρηγήσεως κινούμεναι καὶ δρῶσαι δὲν κατώρθωσαν μείζονα καὶ βελτίονα, δὲν ἐγέννησαν καὶ ἀνέθρεψαν τὰ χρηστά τῆς πατριδῆς τέκνα, τοὺς μεγάλους τῶν ἐθνῶν ἡνδρας, τοὺς εὐσεβεῖς τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν ἐξεπλήρωσαν ἐξακριβῶς τὸν ἀληθῶς μέγαν προορισμὸν αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, τῷ κόσμῳ κατὰ φύσιν σταδίῳ τῆς γυναικός; Ἐπομένως αὐταὶ κυρίως θεῶν τιμῆς νὰ τυγχάνωσιν, ἥτις ἐκδηλουμένη κατὰ τὴν ἱεράν τῆς κηδείας αὐτῶν στιγμήν οὐ μόνον τοῦ ὀφειλομένου αὐταῖς φέρου ἀπότισις εἶνε, ἀλλὰ καὶ κέντρον ἰσχυρῶν γίνονται πρὸς κίνησιν καὶ ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν κατὰ τὴν ἐποχὴν μάλιστα ταύτην, καθ' ἣν οὕτε πολλοὶ σύζυγοι, οὕτε πολλοὶ μητέρες εἶνε ἀληθεῖς σύζυγοι, ἀληθεῖς μητέρες ἐν τῇ χριστιανικῇ καὶ ἔθνικῃ σημασίᾳ. Ἡ θρησκεία ἡμῶν ἢ πατρίς ἡμῶν, ὁ θεῖος Παῦλος βούλονται τὰς γυναῖκας εἶναι φιλόδρους, φιλοτέκνους, ἀφρονας, ἀγνάς, οἰκουροῦς, ἀγαθὰς, ὑποτασσόμενας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται, — ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτὰς μὴ ἐν συμπλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' (ὡς πρόειπε γυναικὶν ἐπαγγελιομέναις θεοσέβιαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν. Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. Γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, ἐλεγεὶν ὁ θεῖος παιδαγωγὸς Παῦλος, οὐδὲ ἀθευτατὴν ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ (Τιτ. β'. 5. Τιμοθ. Α'. β'. 9). Ἐν τοῖς παρηγγέλμασι τούτοις συγκεκριλοῦνται τὸ πρόγραμμα τῆς γυναικός, καὶ δὴ τῆς Ἑλληνίδος λέγω τῆς Ἑλληνίδος, διότι τοῦ ἐθνους ἡμῶν ἡ ἀγωγή ἀνάγκη νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας. Τοῦτο ἦτο καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς Σοφίας Βίμπου, — τοῦτο ἐδιδάχθη ἐν τῷ εὐσεβῆ καὶ ἀρχαίῳ αὐτῆς οἴκῳ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλη-

σία, — τοῦτο ἐφήρμοσεν ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς, ἐν λόγῳ, ἐν ἔργῳ, ἐν ἀναστροφῇ.

Τοῦ προγράμματος δὲ τούτου ἡ ἐρμηναία καὶ ἡ κατανοήσις, ἐπομένως καὶ ἡ ἐφαρμογή, δὲν ἀπαιτεῖ γνώσεις πολλὰς τε καὶ ποικίλας, γλωσσομάθειαν καὶ ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια. Τὰ διπλώματα, αἱ γνώσεις δὲν διαμορφώσι χαρμηλῶς ἐδθεῖς, δὲν ἀπεργάζονται τὸ εὐγενὲς καὶ τὸ πρᾶον τοῦ ἕθους καὶ τοῦ ὕψους τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει. Τὰ μαθήματα εἶνε μέσα, δὲν εἶνε σκοπός. Καὶ ταῦτα ἀγαθὰ, ἀλλὰ προηγοῦνται τούτων φύσις ἀγαθὴ, γνώσις, εὐσέβεια, ἀτιμωσία ὑγιής, ἠθικὴ, ζωονόμος, ἐθνικὴ, περιβάλλουσα ἐν παίδων τῶν ἀνθρώπων. Ταῦτα εἶνε κυρίως τὰ φωτίζοντα τὸν νοῦν καὶ διαπλάττοντα τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ταῦτα κατείχε, ἐν τούτοις ἐργονήθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ Σοφία Βίμπου, διότι τὸ πῶς εἶδε κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς τῆς πατρίδος ἡμῶν ὁ ἀὴρ ἦτο ἀμυγῆς ἐπιπλαθῶν δρυμῶν, ἐξωθεν ἐρχομένων, πλήρης δροσοβόλου πατριωτικῶν στοιχείων, εὐσεβείας, ἀντακαρνήσεως, δραστέως καὶ ζωῆς. Τοῦτον τὸν ζεῖδωρον ἀέρα, τὸν καταρχόμενον ἐν τῶν δρόμων τῆς νέας Σιών, ἀπέπνευσεν ἡ Σοφία Βίμπου ἐν τῷ πατρικῷ αὐτῆς οἴκῳ. Ὁ ἀὴρ οὗτος ἀπεργάζεται τὰς γυναῖκας ἡμῶν γυναῖκας Ἑλληνίδας, οἰκοδεσποίνας φιλέργους καὶ ἀγνὰς, μητέρας φιλοσκόπων, κέντρα καὶ βάσεις τῶν οἴκων ἡμῶν, τοῦ ἔθνους μας.

Σύζυγος γενομένη ἡ Σοφία Βίμπου τοῦ ἀειμνήστου πρεσβυτέρου Σπυριδωνοῦ, ἐξεδήλωσε καὶ εἰς ἔργον ἔθετο τὰ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα αὐτῆς ιδιώματα. Λέγω ἐξεδήλωσε, διότι ἡ γυνὴ εἶνε μυστήριον. Ὁ σύζυγος βίος ἀποκαλύπτει τὸν χαρακτήρα αὐτῆς. Ὡς σύζυγος, μητέρα καὶ οἰκοδέσποινα διεκρίθη διὰ τὸ φιλόστοργον, τὸ εἰρωνικόν, τὸ φίλεργον, τὸ φιλόκρητον τοῦ χαρακτήρος τῆς. Ἐγένετο τύπος πρεσβυτέρως γυναικός, εὐφροσύνη τοῦ ἀνδρός αὐτῆς. Γυνὴ ἐνάρετος εὐφραίνει τὸν ἄνδρα αὐτῆς. — Μητέρα γενομένη δὲν ἀνῆκε πλέον αὐτῆς, ἀλλὰ τοῖς τέκνοις τῆς· ὁ κληρὸς αὐτῶν ἦτο κληρὸς τῆς. Ἀφιερῶθη ὁλοσχερῶς εἰς τὴν περιποίησιν αὐτῶν, ἅτινα ἔθρεψε καὶ ἀνέθρεψεν ἐν ἀληθείᾳ χριστιανικῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ ἀγωγῇ. Οὐ τὸ τεκεῖν ἀπλῶς ποιεῖ μητέρα, ἀλλὰ τὸ θρέψαι καὶ ἐκτρέψαι καλῶς τὰ τέκνα, διότι τοῦτο τῆς προαιρέσεως ἴδιον καὶ ἔργον. Οἱ καρποὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς ποιότητος τοῦ δένδρου. Ἰδετε τὰ ἀγαπητὰ αὐτῆς τέκνα, τὸν Σεβ. ἱεράρχην, πνευθοῦντα καὶ κλαίοντα, διότι ἔχασαν τὴν μάνα των. Ὡς μάνα, πόσον γλυκὸ ὄνομα εἶσαι. Μάνα, σὺ εἶσαι ἡ μόνη μας προσφιλέης μετὰ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ λέξις, σὺ εἶσαι ἡ πρώτη καὶ τελευταία παρήγορος καὶ ἐβελαπὸς λέξις τοῦ τέκνου σου, σὺ εἶσαι ἡ ἀγαθὴ ἄδελφός

ἡ ὑπὸ τὰς πτέρυγὰς σου θεομαίνοῦσα καὶ προσφυλάττουσα τὰ τέκνα σου, σὺ εἶσαι ἡ ἀγαθὴ ἀγάπη μας, σὺ εἶσαι ἡ ἐνοστάσις τῆς ἀντακαρνήσεως. Ἐκ τῆς σῆς καρδίας ἀκοροῦται πάντοτε εὐλογία καὶ ἀγάπη ἐπὶ τὰ τέκνα σου. Σὺ εἶσαι τὸ ἔσχατον τῆς ἀφωδιότητος. Σὺ εἶσαι ἡ ψυχὴ τοῦ οἴκου, τὸ μεδίωμα τῶν οἴκων.

Σὺ, ὦ Σοφία Βίμπου, ἀδήγησας τὰ τέκνα σου πρὸς τὸν Θεόν, ἐν ᾧ τὸν βίον διήλθες καὶ ὡς συμβία ἱερέως καὶ ὡς μητέρα ἀρχιερέως. Ζηλευτὸς ὁ τίτλος οὗτος. Μακαρία ἡ θέσις σου. Σὺ ἦσο ὁ συνέκδημος τοῦ σεβ. ποιμενάρχου υἱοῦ σου, σὺ ἦσο ὁ ἐν τῷ οἴκῳ ἀχώριστος σύντροφός του, τὸ εἰδωλόν του. Σὺ ἐξέχεες ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐλογίαν σου, ἰδοὺ καὶ οὗτος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐργόνων σου κλαίει καὶ αἰεῖ, ἀντευλογῶν σε, χεῖρας ἑκείνου πρὸς τὸν ὕψιστον, δαδόμενος πρὸ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου ὑπὲρ τῆς σῆς ψυχῆς.

Ἀδήγησας αὐτὸν πρὸς τὸν Θεόν, ἰδοὺ καὶ οὗτος ὡς ἀρχιερεὺς συνοδεύει σε σήμερον πρὸς τὸν Θεόν. Ἀνταποδίδωσι τὰ ἴσα. Ἱεροῦς, ἱερεῖα εὐρίσκονται πρὸ τοῦ Πλάστου. Ἐγκαταλείπουν ἐπὶ γῆς ἀρχιερεῖα. Συμπροσεύχονται ὅπως ὡς λευταί. Ἐκεῖ πρὸ τοῦ Ἀημιουργοῦ, ἐν τῇ αἰωνιότητι, θὰ ἀποτελέσῃς τριάδα φωνῶν προσφέρουσαν τῇ ἀγίᾳ Τριάδι. Δὲν ἀπέθανες, Σοφία Βίμπου, ἀλλὰ μετέστης πρὸς τὸν Θεόν, ἐν ᾧ ζῆς, ἐν ᾧ ἀνικαύουσαι. Ἄνωθεν εὐλόγει ἡμᾶς. Συνδεόμεθα μετὰ σοῦ διὰ τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος. Διὰ τοῦτο ἡ μνήμη σου εἶνε αἰωνία, αἰωνία.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ

(συνέχ. καὶ τέλος ἴδε προηγ. φύλλον)

Ἔστω καὶ τοῖς ὑπαλλήλοις ἀνεγκαιδίατος καὶ ἀναπόφευκτος ἀποβαίνει ὁ εὐαγγελικὸς νόμος. Ὁ εὐσυνειδήτος ὑπάλληλος δὲν ἀναμένει τὴν τοῦ προϊσταμένου ἐπιβλεψὴν ὅπως ἐκπληρᾷ τὸ ἴδιον καθήκον, ἀλλ' ἐπιτηρητὴν τοῦτον ἔχει τὸ συνειδός, τὸ ἐπιβέλλον ταύτην ἀσθηρῶς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐργάζεται ἀόκνως κατὰ τὰς ἀριστέας καὶ τὰς ἐπίκτους ὥρας πρὸς ἐπιτυχῆ τοῦ ἔργου διαπεραιώσιν. Ἐὰν δὲ τις τολμήσῃ ν' ἀποπειρᾷ ἢ διὰ δώρων, ἢ διὰ φίλων, ἢ δι' οὐλοδῆποι ἄλλου ἐλατηρίου ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν τῆς τοῦ καθήκοντος ἐκπληρώσεως ὅπως διαπράξῃ τὴν ἐναντίον, τότε ὁ τοιοῦτος τίμιος ὑπάλληλος θέλει μετ' ἀνακατήσεως ἀποκοροῦσαι τὸν διαφθορῆ τῆς συνειδήσεως. Ἐχομεν σήμερον τοιοῦτους εὐσυνειδήτους ὑπαλλήλους; Ἐν-

τῶς δυνάμεθα καὶ πῶς νὰ εὐρωμέν τινες ἀξιοσεβάστους, πολλῶ πλείους ὅμως θὰ ἠρεθίζομεν, ἐὰν ὁ λαὸς ἐπαιδευοῦται ἐν τῷ τρόπῳ ἡμεῖς ἐννοοῦμεν, περὶ οὗ ἐδθῆ; θὰ εἰπώμεν παρακατιόντες.

Σημειώτεον ὅτι οὐδεμίαν ἐποησάμεθα μυσίαν τοῦ τ ο κ ο γ λ υ φ ο υ, ἐπειδὴ οὗτος οὔτε ἐπιστήμων εἶνε, οὔτε βιομήχανος, οὔδὲ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἐπιτηδεύμα τι. Καθ' ἡμᾶς ὁ τοκογλύφος εἶνε ὁ ἀνικονόμοτος τῆς κοινωνίας ἐχθρὸς, οὐδόπως ἀγαθῶν τὸν πλησίον, ἀλλὰ μάλιστα ἐξ ὕλης ἀντιθέτου τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ μέτρον ζητῶν καὶ ἐπιθυμῶν διὰ τῆς πτωχείας καὶ καταστροφῆς τοῦ πλησίον νὰ πληρώσῃ τὸ ἑαυτοῦ χρηματοκοιβάτιον, λαμβάνων τόκους ἀφορήτους καὶ τόκους ἐπὶ τόκων. Ὁ τοιοῦτος θέλει νὰ βλέπῃ τὸν ἄλλου ἀπὸ τῆς διηρηκεῖς ἀλχημαλωσίας. ἐν ἐλευσίᾳ πενία καὶ ἐν ἀξιοδακρύτῳ καταστάσει. Τοῦτο δὲ ἀντίκειται διαφθῆν τῷ ὑψίστῳ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπῃ νόμῳ.

Ἐκθέτες μετ' ὅσης ἠδυνήθημεν συντομίας, ἀρμοζούσης ἀπλῆ διατριβῇ, τὰ κυριώτερα τῶν τῆν κοινωνίαν ἀποτελούντων ἐπαγγελμάτων καὶ ἐπιτηδεύματων, προσεπαθήσαμεν, ὅσον ἦσο δυνατόν ἀκριβέστερον, νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὰ καὶ ἴδωμεν ἐν ἡμῖν ἐπιτηδῆ ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ εὐαγγελίου πᾶσι τοῖς κοινωνικοῖς στρώμασιν· ἐκ δὲ τῆς γενομένης ἀναλύσεως αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἐν πᾶσι μὲν ὑπάρχει ὁ πυρὴν τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ πλήρης τοῦ εὐαγγελίου, ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρτήτως ἐνεργεία κατὰ δὲ τὰ προσημασμένα ὀφείλομεν νὰ ὑποδείξωμεν τὸν τρόπον, δι' οὗ ἡ τῆς κοινωνίας διάπλασις ἐπιτυγχάνεται.

Παραβάλομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω τῆν κοινωνίαν πρὸς ὀρολόγιον, ἢ περ ἐπιμελῶς ἀναλύει ὁ ταχύντης καὶ ἐξετάζει ἐν ἑκάστῳ τῶν ποικίλων ὁργάνων, ὅπως ἴδῃ καὶ ἐγκρίσει ἢ βλάβῃ. Καὶ ἡμεῖς ἀνεύσαμεν καθ' ἑαυτὸν τινα τρόπον τῆν κοινωνίαν καὶ εὐρωμεν ὅτι καθ' ἑαυτὰ τ' ἀπαρτίζοντα αὐτὴν μέρη νοσεῖ, καὶ νοσεῖ σπουδαίως. Ὡς μὲνα δὲ, καθ' ἡμᾶς, δραστήρια μένα θεραπείας εἶνε τὰ ἐξῆς. Ἐπειδὴ ἐπ' ὅσον ὑπάρχει κοινωνία, τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἐπιτηδεύματα θὰ ᾄσιν τὰ αὐτὰ, ἐπειτα ὅτι τὰ ἄτομα ἀλλάσσουσι καὶ διαδέχονται ἀλλήλα. Ἔστω ταῦτα δέον νὰ παιδευοῦντο εὐαγγελικῶς ὅπως ἐκμάθωσι νὰ μετέρχονται εὐσυνειδήτως τὸ ἐπάγγελμα, ἢ ἐπιτηδεύμα, εἰς ὃ ἑκάστον ἔτομον ἐπεδόθη. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐκάστον ἐπαγγέλματι, ἢ ἐπιτηδεύματι δὲν εἶνε ἐκ τῶν προτέρων γνωστῶν ὁποῖον ἄτομον θέλει εἰσελθεῖ, ἀλλ' ἀδιαφόρως πᾶς τις δύναται νὰ προσάθῃ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὰ ὑπάτα τῶν ἀειμνησμένων, φρονοῦμεν, ὅτι οἱ πάντες ὀφείλοσιν νὰ διδάχθωσι συστηματικῶς καὶ εὐμεθόδως

τὴν κατὰ Χριστὸν ἠθικὴν ἐν γλώσσῃ δημόδι καὶ καταληπτῇ ὑπὸ πάντων μετὰ τῆς προσήκουσας διὰ παραδειγμάτων ἀναπτύξεως πρὶν ἢ καταλάβωσι τὰ ἐπαγγέλματα, ἢ ἐπιτηδεύματα ὅπως ἡ διδασκαλία τοιοτοτρόπως ἐπεεργήσῃ δραστηρίως· ἄλλως καὶ οἱ τὰ ἐπαγγέλματα, ἢ ἐπιτηδεύματα κατέχοντες μεγάλως θέλοσιν ὀφελῆθῃ ἀκοροῦμεν τῆς συστηματικῆς διδασκαλίας τῆς ἠθικῆς. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη πᾶσα νὰ συνδράμῃ καὶ Ἐκκλησία καὶ Κυβέρνησις καὶ Ἀἴμος. Ἀνάγκη ν' ἀποσταλῶσιν εἰς ἕκαστον τοῦλάχιστον δήμον ἄνδρες ἐπιστημονικῶς ἀναπτυχθέντες καὶ τὴν θεολογίαν διδάχθέντες ὑπὸ τὸν τίτλον δ ο θ ο δ ο ξ ο ι Ε Ὑ α γ γ ε λ ι σ τ α ἰ οὔτοι δὲ ἔργον νὰ ἔχωσιν ὅπως τρεῖς, ἢ τετράκις τῆς ἐβδομάδος ἐν ἑσπερινοῖς τοῦ λαοῦ μαθήμασι συστηματικῶς μεταδώσωσι τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, ἐφαρμόζοντες αὐτὸ καταλλήλως εἰς τὸν πρακτικὸν βίον· ἀπαξ δὲ τῆς ἐβδομάδος, κατὰ Κυριακὴν, ἀνακαταλαύοντες τὰ κατὰ τὴν ἐβδομάδα ἡθῆντα νὰ ἐποικοδομῶσι δαόντως τὸν λαόν. Τοιοῦτοι Ε Ὑ α γ γ ε λ ι σ τ α ἰ δέον νὰ μορφωθῶσιν ἐν ἰδίᾳ προγυμναστηρίῳ Σχολῇ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀποφοίτησιν διὰ τῶν καταλλήλων μαθημάτων, ὅπως ὡσιν ἱκανοὶ νὰ ἐκπληρώσωσι καλῶς τὸ ἔργον. Ὡσπερ δὲ συνέστησαν ἡ Κυβέρνησις Διδασκαλεῖα πρὸς μόρφωσιν δημοδιδασκάλων, τοιοτοτρόπως δέον νὰ συστήσῃ καὶ προγυμναστήριον Σχολὴν πρὸς μόρφωσιν Ἀ η μ ε υ α γ γ ε λ ι σ τ ῶ ν.

Ἡ Ἐκκλησία τότε πρέπει νὰ ἐπαρρησιάζῃ αὐστηρῶς εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τούτου, πέμπουσα ἐκάστοτε ἐτόπτας καὶ καταγγέλλουσα τοὺς πωθρὸς καὶ ἀδεξίους, ὅπως τιμωρῶνται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς παραβάται ὑψίστου καθήκοντος. Οἱ δὲ Ἀἴμοι τέλος ὀφείλοσιν νὰ ἀποχρεωθῶσι ἄ) ὅπως παρήκωσι πάντας τοὺς ἑαυτῶν δημότας, ἰδίᾳ δὲ πάντας τοὺς παιδας, ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἠλικίας ἔτους εἰς τὴν ἀκοροσίαν τῆς διδασκαλίας κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς — β) ὅπως πληθύνωσι τοῖς δημοεγγελισταῖς τὸν κανονισθησόμενον μισθόν, ὅστις πρέπει πάντοτε νὰ ἦνε ἱκανοποιητικός. Ὅπως δὲ μὴ ἐπιβαρύνονται τόσον οἱ δήμοι, ὡς πέμπωσιν ἰδίᾳς δαπάναις ἕκαστος νέους εἰς τὴν θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου Σχολὴν, προωρισμένους εἰς τοῦτο τὸ ἔργον, ἐπὶ τῇ ἐγγυήσει καὶ ὑποχρεώσει νὰ διδάσκωσιν ἐν τῷ οἴκῳ δῆμῳ ἐπὶ μίαν δεκαετίαν ἀντὶ τοῦ ἡμῖσεως τοῦ κεκανονισμένου μισθοῦ.

Ἐκαστος εὐκόλως κατανοεῖ ὁποῖους καρποὺς δύναται ἐν βραχεῖ χρόνῳ νὰ παραγάγῃ τοιοῦτον σύστημα, ὑπισχνόμενον νὰ παρασκευάσῃ χρηστοὺς πολίτας καὶ διδάξῃ αὐτοὺς τὴν ἐπιγνώσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος, καὶ τὴν πρὸς

ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ πρόθυμον γνώμην ἐν οἴσθησιν καὶ ἐν ταχθῶσι τάξει.

Ἐκ τῆς καθόλου ἐρευνῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἀπεδείχθησαν τὰ ἑξῆς ἰον/ οἱ ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ, ὡς τοῦτο ἐρμηνεύει ἡ ἀγία ἡμῶν ἐκκλησία διὰ τῆς ἱερᾶς Παράδοξως, ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια καὶ βεβαιότης εἴνε ἡ μόνη σύμφωνος πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν/ 2ον/ ὅτι ἐφαρμοστέον τὸ εὐαγγέλιον πᾶσι τοῖς ἐπαγγέλμασι καὶ ἐπιτηδεύμασι καὶ 3ον/ ὅτι ἡ ἐρευνα τούτων ἐδειξεν, ὅτι μὴ ἐφαρμοζόμενον ἐν αὐτοῖς προσήκοντως τοῦ εὐαγγελίου, χαλαίνει δεινῶς ἡ κοινωνία, βαλόνσα μᾶλλον εἰς τὴν ἀποσύμβασιν.

Ἐρχόμεθα ἀπὸ καρδίας ἵνα οἱ λόγοι ἡμῶν πείσωσιν εἰς ὧτα ἀκούοντων.

Ζήσιμος Γ. Τυπάλδος. Καθηγητής.

ΕΠΗ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΜΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΖΑΜΑΝ

Μὴν κλαίτε! ἂν χρυσότερη τὸ μνήμα κλαί' ἐλπίδα, ἂν δέχθητε ἡ μαύρη γῆ δροσολοιμένη νεάτα· μὴν κλαίτε ἐν χαμέγειο σὺν μῆ ἀήλου ἀγία, δὲν θὰ στολίση πρὸς ποτὲ τὰ χεῖλη τὰ δροσάτα.

Μὴν κλαίτε! ὅταν ἄγγελος στὸν κόσμον κατεβάνη δὲν κάθεται στῆ γῆ πολὺ, μὰ γρήγορα γυρίζει στὸν οὐρανὸν, ὅπου φαίδρας ὁ Πλάστης τὸν προσμένει. Γι' αὐτὸ μαρμνερ' ἔξαφνα ἐκεῖ τοῦ λουλουδίτσι.

Μὴν κλαίτε! ἂν μᾶς ἔφυγεν εἰς τὴν ἀβύσσον τοῦ βίου· αὐτὸ δὲν ἀξίζει ἡ ζωὴ καὶ δάκρυον ἕκαστα· καὶ εἴνε γλυκὴ πολὺ γλυκὴ μεσ' ἐπ' ἄνωγ' ἡ Ἀπριλίου νὰ περυγίξη ἡ ψυχὴ εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα.

Ἄλλ' ὄχι! ὄχι! ῥάνετε τοῦ τάφου τοῦ τὸ χῶμα μὲ πόνου δάκρυα πικρὰ, γιατί εὐτυχισμένος ἂν ζῆ ἐκεῖνος ὕψηλὰ εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ δῶμα, γὰρ ὅσους τὸν στερεθήσαν εἴνε στῆ γῆ θαμμένους.

Ῥάνετε μ' ἄνωγ', ῥάνετε τοῦ τάφου τοῦ τὸ χῶμα· τὸ χῶμα ὅπου σκέπασε κορμὶ κυπαρισσίνιο· δάκρυα καὶ ἄνωγ' ρίξετε στὸ νεκρικό του στρώμα, κρεββάτι στρώστε γὰρ τὸ νῆδ, κρεββάτι λουλουδένιο.

Ἄχ! ναὶ τὸ κρῶ μνήμα τοῦ στολίστε μὲ λουλούδια νὰ μὴν ἔγγιξ' ἡ μαύρη γῆ καθόλου τὸ κορμὶ τοῦ· ἀπ' τῆς γλυκαῖς τῶν εὐωδιαῖς νὰ εὐφρανθῇ ἡ ψυχὴ του νὰ τὸν κοιμίζον πάντοτε τῶν ἀηδονῶν τραγοῦδια.

16 Ἀπριλίου 1892.

Μανθίσην Γ. Καλοσύνην.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Θεολογικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου. Μετὰ χαρᾶς ἀναγράφομεν, ὅτι ἡ θεολογικὴ σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, προσκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἵνα ὑποδείξῃ τοὺς ἀρμοδίους νὰ καταλάβωσι τὰς ἐδρας τῆς Πατρολογίας καὶ τῆς ἑρμηνείας τῆς Κ. Δ., συνήλθε τῇ 20 π. μ. καὶ ὑπέδειξε διὰ ψήφων τριῶν κατὰ μίαν διὰ μὲν τὸ πρῶτον μᾶθημα τὸν ὕψηντην κ. Γ. Λέξβον, διὰ δὲ τὸ δεύτερον τὸν ἐπίσης ὕψην. κ. Ἐμ. Ζολόταν, ἀμφοτέρους διδάσκοντας τὰ μαθήματα ταῦτα. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδράσει ἐξέφρασαν τρεῖς τῶν κκ. καθηγητῶν τὴν ἐδρὴν, ὅπως διὰ τὸ μάθημα τῆς ἑρμηνείας καὶ τῆς ἐβραϊκῆς ἔφαρξαι οἱ γ. ι. α. β. διορισθῆν ὁ καθηγητῆς τῆς θεολογίας ἐν τῷ πρακτικῷ λυκαίῳ κ. Ν. Παπαγιαννούπουλος Ἀχιέπαινος καὶ ἡ μέριμνα τοῦ κ. Τπουργοῦ καὶ ἡ πρόθυμος καὶ ἀγαθὴ διάθεσις τῶν κ. καθηγητῶν τῆς θεολογικῆς σχολῆς.

Συγχαίρομεν τοὺς ἀρμητητοὺς ἡμῶν φίλους καὶ συναδέλφους ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτῶν καὶ ἐρχόμεθα νὰ διορισθῶσιν ὅ,τι τάχιστα καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπ' ἀγαθῇ τῆς θεολογικῆς σχολῆς.

Ἰσμενως πληροφροῦμεθα, ὅτι ὁ ἐσχάτος ὑπὸ τοῦ σ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, συνοδικοῦ νῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει, χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Πανάρετος, διατρίβων νῦν ἐν Ἰωαννίνοις ὡς ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος, οὐ παύεται τακτικῶτα κηρύτταν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐνεργῶν τελεσφόρος ὑπὲρ προφιλῆσεως τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ ποιμνίου ἀπὸ τῶν προτεσταντικῶν προπαγανδῶν, αἵτινες ἐσχάτως ἐν Ἰωαννίνοις ἤσαν δυστυχῶς θρασείαν κεφαλήν.

Συγχαίρομεν καὶ ἐνθαρρύνομεν τὸν σ. πνευμῶτην κ. Πανάρετον.

Ὁ ἀπὸ τοῦ 1867 διατελὼν ἀρχιμανδρῆτης τῆς ἐν Πετρούπολει ἑλλην. ἐκκλ. Νεόφυτος Παγίδας ἀτελεύτησεν ἐν ἡλικίᾳ 59 ἐτῶν. Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρῆτης διεκρίνατο διὰ τὸν ἀρχαῖκόν αὐτοῦ χαρακτήρα καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ πνευματικὰ χαρίσματα. ἅτινα ἐνωρῆς ἐπιτηθέντα ὑπὸ τῆς αυτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῆς Ρωσίας καὶ τῶν ρώσων δουκῶν κατέστησαν αὐτῶν ἕνα τῶν προσφιλοτέρων προσώπων τῆς Ρωσικῆς Ἀδελφ. Ὁ ἀρχιμανδρῆτης Παγίδας ἠγαπᾶτο καὶ ἐξετιμᾶτο ἰδίως ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος, ὅστις ἰδιοχείρως εἶχεν ἀπονείμει αὐτῷ τὸ παράσημον τῆς Ἀγίας Ἄννης. Ἐν Ρωσίᾳ ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι τῷ εἶχον προτελεῖσι ἐπανειλημμένως ἐπισκοπικὴν ἐδρᾶν, ἀλλ' ὁ ἀείμνηστος ἀνήρ ἀποφασίζων τὰ ἀξί-

ματα δὲν ἀπεδέχθη τὰς θέσεις ταύτας καὶ ἐξηκολούθει μέχρις ἐσχάτων προηστίαστος τῆς ἐν Πετρούπολει ἐκκλησίας καὶ τῆς αὐτοῦ ὁμογενοῦς παροικίας, παρ' ἧς ἐτιμᾶτο ὑπερβαλλόντως. Μετέφρασεν ἐκ τοῦ ρωσικοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν τὴν δογματικὴν τοῦ Φιλαρέτου καὶ τὴν ἱστορικὴν διδασκαλίαν περὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μνήμη αὐτοῦ εἶνε ἀγία.

Ὁ τοῦ Βουκουρεστίου μητροπολίτης Ἰωσήφ εἶχεν ἀπεφασίσαι τὰ θέματα τὰς ἐσπερας, κατ' ὅς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἐταλοῦντο τὴν Μ. τσαρσασακοστὴν αἰθεῖαν ἀκολουθίαν. Προσέτι ἡ ἀστυνομία ἀνέλαβε τὴν τήρησιν τῆς διαταγῆς ταύτης μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐτέθη ἐν ἐνεργείᾳ, καὶ τὰ θέατρα ἐπαύσαν τὰς ἐσπερινὰς παραστάσεις μέχρις οὗ τοῦ δημόσιον εἰδοποιήθη ὑπὸ τῶν οἰκείων διευθύνσεων. Ἐνωρῆς ἡ πρῶξις τοῦ Μητροπολίτου Βουκουρεστίου Ἰωσήφ.

Ὁ νῦν 8 π. μηνὸς πρὸς Κύριον μεταστάς μητροπολίτης Σηλυβρίας Γερμανὸς Ἀποστολίδης, ἐν Μ. Ρεύματι τῆς Κων/πόλεως τῷ 1836 ἐκγονέων Χίων γεννηθεὶς, τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς αὐτοῦ ἐποιήσατο ἐν τῇ Ἐδραγ. σχολῇ Σμύρνης, εἰς ἣν εἰσῆχθη τῷ 1853. Κατὰ δὲ τὸ 1863 τῇ συνδρομῇ τοῦ φιλογενοῦς κ. Βερνιουδάκη μετέβη εἰς Ἀθήνας, ὅπου μέχρι μὲν τοῦ 1866 ἐμαθήτευσεν ἐν τῇ Ριζαριστῶν σχολῇ, ἀκολουθῶς ἔπλ. ἐν ἑτος ἐφοίτησεν εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τοῦ ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, μετ' ὃ ἀναχωρήσας ἐξ Ἀθηνῶν μετέβη εἰς Μόσχαν, ὅπου μέχρι τοῦ 1873 ἐδιδάσκετο ἐν τῇ πνευματικῇ αὐτῆς ἀκαδημίᾳ, ἧς ἀπελύθη μετὰ διπλώματος Κανδιδάτου. Τῇ αἰτήσει τῶν κατοίκων τοῦ Μεγάλου Ρεύματος χειροτονήθη (τιτουλάριος) ἐπίσκοπος Εἰρηνοπόλεως τοῦ Μ. Ρεύματος μέχρι τοῦ 1877 ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον προστάς, ὅτε προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Μογλενῶν. Αἰήγοντος δὲ τοῦ 1881, ἐξελέγη μητροπολίτης Σηλυβρίας. Κατ' ἀγνοήστον δὲ τοῦ 1889, συμφώνως πρὸς τὸ συνταγματικὸν προσκληθεὶς συνοδικὸν μέλος, ἀφίκετο εἰς τὴν βασιλεύουσιν τῇ 10 Σεπτεμβρίου τοιοῦτος δὲ διτέλει μέχρις ἐσχάτων, τυγχάνων συγχρόνως μέλος τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, πρόεδρος τῆς ἐφορίας τοῦ ἑθνικοῦ Ἰωακειμίου παρεναγωγείου, ταμίας τῆς Θεολογικῆς σχολῆς καὶ ἄλλων ἐπιτροπῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων μέλος γραμματείας.

Ἡ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν προσέλευσις τῶν ἰσχυρῶν. Ἐκ Πετρούπολεως τηλεγραφεῖται εἰς τὰ βιεννοῦσα φύλλα, ὅτι κατὰ τὸ τῇ 10/22 Μαῖου ἐορτασθησόμενον ἰωβηλαίου τῆς ἰδρύσεως ὀρθοδόξου ἐπισκοπῆς ἐν Βολυνίᾳ, ἀναμένεται ἡ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν προσέλευσις πάντων τῶν Ἰσχυρῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Κουπιτσέβον.

Ὀικουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τοῦ οἰκουμ. θρόνου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμ. πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Η'. προέβη εἰς τὰς ἐπομένους ἀρχιερατικὰς ἐκλογὰς καὶ μεταθέσεις:

Τιτουλάριον ἐπίσκοπον τῆς ἐπισκοπῆς Ἀβύδου ἀνέδειξε τὸν τοῦ μητροπολίτου Κυζίκου πρωτοσύγγελον ἀρχιμ. κ. Νικόδημον Παπαδόπουλον. Εἰς ἀναπλήρωσιν δὲ τῆς ἐνκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀκαθάρτου Σηλυβρίας Γερμανοῦ χρονονόστου μητροπόλεως Σηλυβρίας ἐξελέξατο τὸν πανιερ. μητροπολίτην Κασσανδρείας Κ. Κωνσταντίνου. Μητροπολίτης δὲ Κασσανδρείας ἀνεδείχθη ὁ ἐν τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν μητροπολίτης Βερροίας κ. Προκόπιος Βερροίας δὲ μητροπολίτης ἐγένετο ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Λορνουπόλεως κ. Κοσμάς Ἐβμορφόπουλος. Τῆς ἐπαρχίας δὲ Ἐβροτικῶν διατελοῦσης ἐν χρεῖσι, μητροπολίτης ταύτης ἐξελέγη ὁ ἀρχιμανδρῆτης κ. Νικόλαος Μάνδης.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Οἱ κ. κ. ἀνταποκριταὶ τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν παρακαλοῦνται θερμῶς νὰ ἐσπράξωσι τὰς καθυσταθευμένους συνδρομὰς τοῦ ἡδὴ λήξαντος καὶ τοῦ ἀρχαμένου ἔτους, ἅμα δὲ ἀποστείλωσιν ἡμῖν καὶ τὰ στελεγγὶ τῶν προσωρινῶν ἀποδείξεων, ἵνα ἐκκαθαρίσωμεν τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν. Δέον νὰ σημειώσωσιν ἐνανταγνώστως τὰ ὄνματα τῶν τε πληρωσάντων καὶ τῶν μὴ θελόντων νὰ ἀποτίσωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν διὰ τὰ περαιτέρω. (Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Ταμείου.)

Οἱ κ. συνδρομηταὶ οἱ λαμβάνοντες τὸ φύλλον κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ Περιδικου, μὴ ὑπαρχόντων ἀνταποκριτῶν ἐν ταῖς πόλεσι, ἐν αἷς διατρίβουσι, καὶ μὴ ἀποτίσαντες εἰσέτι τὴν ἔτησιαν συνδρομὴν αὐτῶν τοῦ ἡδὴ λήξαντος ἔτους, καίτοι δι' ἐπιστολῶν τῆς διευθύνσεως παρεκλήθησαν πρὸς τοῦτο, οὐχ ἤστον καὶ αὐτῆς παρακαλοῦνται θερμῶς νὰ ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, διότι εἴνε ἐδικοὶ νὰ ὑποβαλλώμεθα μάνην εἰς δαπάνας. Ἀηλοῦμεν δὲ, ὅτι θὰ ἀναμεινώμεν μέχρι τέλους Μαῖου τὴν εἰσπραξίαν τῶν καθυσταθευμένων, ὅτε θὰ ἀναργήσωμεν τὰ δέοντα, διακόποντες τὴν ἀποστολὴν τοῦ φύλλου εἰς τοὺς δυστροποῦντας συνδρομητὰς τοῦ Περιδικου.

ΑΓΓΕΛΙΑ

Προσχωσ ἐκδίδεται

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΡΥΘΜΩΝ ΤΩΝ ΝΑΩΝ, ΙΕΡΩΝ ΑΜΦΙΩΝ

ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΣΚΕΥΩΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ι. Ε. ΜΕΣΣΟΔΩΡΑ

φύλ. τυπογρ. 18. Τιμάται δρ. 6.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἐξεδόθη λίαν φιλοκάλως τετυπωμένον τὸ περὶ συν- οικειῶν ἐγκύκλιον τοῦ π. ἀρχιεπισκόπου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεοκλήτου Βήμου, σύγγραμμα ἀξι- ὄλογον, χρήσιμον παντὶ κληρικῷ καὶ νομικῷ, εὐμεθ- ὶδως συντεταγμένον ἐν γλώσσῃ σαφεί καὶ κεκοσμημέ- νον μετὰ 400 σχημάτων, ὥστε πᾶν εὐκόλως δύνα- ται τις νὰ εὐρίσκῃ διαφόρους βαθμούς τῆς τῶν γάμων συγγενείας. Ἐν αὐτῷ παρατίθενται καὶ πᾶσαι αἱ ἐκ τοῦ γάμου ἀφορῶσαι συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι, αἱ σχετικαὶ τῶν ἐν ἰσχυρί νόμων, δικτάξεις καὶ οἱ τύποι περὶ συνοι- κείσου, διαζυγίου, ὑδαίας γάμου, συμβιβασμοῦ κτλ. Συνιστῶμεν θερμῶς τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ πρακτικὸν ἅμα τοῦτο σύγγραμμα τοῦ σ. ἀρχ. Θεοκλήτου Βή- μπου φύλ. τυπογρ. 14. Τιμάται δρ. 5.

ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ

Ἰπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ΣΜΑΡΑΓΔΟΣ» ἐξ- ὀδθη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Χ. Δουκάνη προσκυνητοῦ καὶ δ' ἄ. τόμος τοῦ Μεγάλου Συναξαριστοῦ, περιέχων τοὺς βίους πάντων τῶν ἁγίων τῶν καθ' ἅπαντα τὸν μῆνα Ἀπρίλιον ἑορταζομένων. Βιβλίον θρησκευτικόν, χρήσιμον παντὶ ὀρθο- δόξῳ χριστιανῷ. Σύνκειται ἐκ 30 τυπ. φύλ. σελ. 482, σχήμα, μέγα θον καὶ τιμάται δρ. 3.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ

Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐκδότου εἰς σχήμα θον, καὶ τὸ «Πεντηκοστάριον» περιλαμβάνον τὰς ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς τῶν ἁγίων Πάντων Κυριακῆς ἀκολουθίας, ὅμοιον δὲ κατὰ πάντα πρὸς τὸ ἀναγνωσκόμενον ἐν ταῖς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίαις. Τιμάται δρ. 2 ἄδειον' δεδεμ. δὲ δραχ. 3. Εὐρίσκονται ἀμφότερα τὰ βιβλία παρὰ τῷ ἐκδότῃ, οἰκοῦντι πλησίον τῆς Μητροπόλεως, δόδος Πετρακῆ, ἀριθ. 38. Ἐν Καλάμαις δὲ εἰς τὸ κατάστημα τοῦ κ. Φιλο- στράτου Γ. Στρούμπου.

Α ΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Σ. ἐπισκόπου Μεδόνης κ. Νικηφόρου. Ἐπιστολὴ ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν ἐπὶ εὐχαίς.—Θεμ. Φύχη καὶ

σημαντ. ἐν Μυτιλήμῃ. Ἐπιστολαὶ ἐλήφθησαν. Προ- ὀμιᾶς φροντίζομεν. Ἀναμένομεν συνδρομὰς. Ἀνάγκη δραστηριότητος. Θέλομεν ἀκριβῆ κατάλογον πληρω- σάντων.—κ. Ἀλεξ. Κ. Μυλ. ἐν Κφ. Ἐπιστολὴ ἐλή- φθη. Συνεμορφώθημεν διὰ τὴν διεύθυνσιν φύλλων. Ἀναμένομεν ἐγγραφὴν νέων συνδρομητῶν. Ὁ σ. Μητρ. εὐχεται ὑμῖν τὰ βέλτιστα.—Χρυσ. Δαυρ. ἱερομ. ἐν ἁ- γίῳ Ὁρει.—Ἐγάρημεν μαθόντες, ὅτι ἐλάβετε ἀσφαλῶς τὰ βιβλία. Ἀναμένομεν εἰδήσεις. Εἰήμεθα λίαν εὐχα- ριστημένοι ἐκ τῆς δραστηριότητός σας.—κ. Ἡλ. Π. Κ. Δογοθέτη ἐν Καίρω. Πάντοτε πρόθυμοι εἰς τὰς πα- ρακλήσεις σας. Ἀσπάζομεθα σ. δεξιὰν ἁγίου Σινναίου. Φροντίσατε περὶ ἐγγραφῆς νέων συνδρομητῶν.—κ. Α. Ἀθαν. ἐν Πύργῳ. Διατριβὴ ἐλήφθη. Ὡς δημο- σιευθῆ κατὰ τμήματα, διότι δυνατόν τούτο. Ἐνομοι δὲν καταστρέφεται.—Πημελ. Σαρ. ἐν Καλάμαις. Ἐπι- στολαὶ ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν. Συγγνώμην διὰ τὴν ἐνόλησιν.—Παν. ἀρχ. κ. Α. Ἀνακ. ἐν Φι- λιππουπόλει. Εὐχαριστοῦμεν δι' ἐγγραφὴν νέων συν- δρομητῶν. Δύνασθε ἀποστείλαι συνδρομὰς διὰ τι- νος ἐμπόρου, συναλλασσομένου ἐνταῦθα.—Ἐλ. κ. Ἄμιαμ Διαν. ἐν Κιέβῳ. Διατριβὴ ἐλήφθη. Εὐχα- ριστοῦμεν. Ὡς δημοσιευθῆ προσεχῶς. Χαίρομεν διὰ τὰς καλὰς προόδους σας. Αἱ σκέψεις σας ὄρθαι.—Κ. Ἀν. Ἀλέξ. ἐν Λεπενθ. Ἐπιστολὴ ἐλήφθη. Ἀπό- δείξεις ἐστάλη. Βιβλίον δὲν εὐρίσκομεν. Φωτογραφία σταλίσεται.—Παν. ἀρχ. κ. Περθεμ. ἐν Νεαπόλει. Ἐπιστολὴ μετὰ διατριβῆς ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν ἐπὶ καλῇ ὑμῶν διαθέσει. Δυσκολευόμεθα νὰ δημοσιεύωμεν μεταφράσεις δυτικῶν, ὅταν αὐταὶ δὲν ἔχωσι τι τὸ προ- τῆτον.—Ἀδελφὸς Β. Τσικ. ἐν Πρεβέζῃ ἢ Ἐρμού. Κ. Δ. ὑπὸ Δαμαλᾶ ἐστάλη. Χαίρομεν δι' εὐσεβῆ σας αἰσθημάτων. Ἐλευθέρως γράψετε. Ἀθ. Τσερέπη δημ. ἐν Σελισιάμῃ. Συνδρομὴ ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. ἢ Ἐρμ. Κ. Δ. ὑπὸ Δαμαλᾶ ἐστάλη.—Ἡλ. Ε. Μειμ. ἐν Φάτση. Ἐπιστολὴ καὶ διατριβὴ ἐλήφθη. Ἀναμένομεν συνδρο- μῆν. Β. Δ. Παν. ἐν Πλωμαρέῳ. Παιήματα ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.—Ἀναμένομεν συνδρομὰς.—Χ. Μα- κρῆ ἐν Ἀηροποτάμῳ. Καὶ ἡ ἑτέρα διατριβὴ ὑμῶν προ- σεχῶς δημοσιευθήσεται. Γράψετε τοιαύτας. Εὐχαρι- στοῦμεν. Φροντίσατε περὶ διαδόσεως τοῦ Περιοδικοῦ.—Πανιερωτάτω ἀρχιμανθρόνῃ Γάγῳ ἐν Βου- δαπέστῃ. Διατριβὴ ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.—Παν. ἀρχ. Π. Φω. ἐν Ν. Ἰόρκῃ. Εὐχαριστίας ἐλή- φθησαν εἰδήσεις μετ' ἐπιστολῆς. Ἀναμένομεν κατὰ- λογον συνδρομητῶν μετὰ συνδρομῶν. Δαμπρὸν τὸ ἔρ- γον. Συγγαίρομεν.—Φιλ. Ράμ. ἐν Σάμῳ. Κατάλογος ἀκριβῆς ἐλήφθη. Ἀνάγκη νὰ εἰσπραχθῶσι συνδρομαὶ τρ. ἔτους. Ἀξέπεινος ἡ προθυμία καὶ τάξις, ἣν τη- ρεῖτε.—κ. Ἀνδρ. Δ. Σιμόνωφ ἐν Βατοῦμ. Ἀντε- χόμεθα τὰ βέλτιστα. Χάριν ἡμολογοῦμεν ἐπὶ ἀγαθῇ ἀναμνήσει.—κ. Χρ. Δημητρ. ἐν Λευκασίᾳ. Ἀναμι- νομεν εἰσπράξεις. Συνεμορφώθημεν πρὸς ἐδηγίτας σας.—σ. μητροπ. Σμύρνης κ. Βασιλείῳ. Τιμὴ ἡμῖν νὰ ἔχωμεν ὑμᾶς συνεργάτην. Ὅταν δὲ ἔχητε καιρὸν γράψατε διατριβὴν τινα. Ἐκωλήσαμεν τέσσαρας νημ- φαγωγούς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΑΜΕΙΟΥ

Κων. πολιν' Ἱερολ. κ. Γ. Θεμ. δρ. 57 ἐλήφθη.— Νέαν Ἰέρικην. Πανσο. Φ. Παῖς. φρ. χρ. 10 ἐλήφθ.— Ἀγυαίν' κ. Χ. Σουρλ. δρ. 49,30 ἐλήφθ.—Σε- βαστούπολιν κ. Θ. Γ. Τυκτόπ. ρουβλ. 4 1)2 ἐλήφθ. Πανσο. Γεν. Δ. Κωνστ. ρουβλ. 4 1)2 ἐλήφθ.—Σε- λιτσιάνην κ. Ἀθ. Τσερεπ. δρ. 5 ἐλήφθ.—Βαρῶσιαν κ. Α. Παῖς. φρ. χρ. 10 ἐλήφθ. Σ. Γεωργ. φρ. χρ. 19,30 ἐλήφθ. Κ. Χ. Ζαχ. φρ. χρ. 10 ἐλήφθ.—Ἰε- ρὸν κ. Ε. Πηματορ. φρ. χρ. 10 ἐλήφθ.